

Ekstremспорт for familier

*En kvalitativ studie av hvordan beredskapsforeldre opplever
at oppdraget påvirker eget familiesystem*

Ann Kristin Brekken

VID vitenskapelige høgskole

Oslo

Masteroppgave

Master i familierterapi og systemisk praksis

Antall ord: 23 785

10. oktober 2022

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til oppgaven.

Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om å få kunnskap om hvordan beredskapsforeldre opplever at oppdraget som beredskapshjem påvirker eget familiesystem. Hensikten med denne studien har vært å bidra til mer forskningsbasert kunnskap, for å sikre at dyktige, stabile og trygge beredskapshjem står stødig i et stadig mer komplekst og krevende oppdrag. Dette vil komme de mest sårbare barna og ungdommene til gode.

Problemstillingen for studien er: *Hvordan opplever beredskapsforeldre at deres oppdrag påvirker eget familiesystem?*

Studiens vitenskapelige ståsted er sosialkonstruksjonismen. Det er gjennomført en kvalitativ studie der fire par beredskapsforeldre er intervjuet. Den ene i paret var oppdragstaker. Gjennom analysetilnærmingen refleksiv tematisk analyse presenteres fire hovedtemaer med til sammen ti undertemaer. De fire hovedtemaene er: 1) *å være beredskapshjem er en livsstil*, 2) *å leve med det uforutsigbare*, 3) *å leve med risiko* og 4) *å oppleve at familien mangler støtte*.

Resultatene av studien viser at beredskapsfamilien ble påvirket av oppdraget på ulike måter, både gjennom belastninger og belønninger. Oppdraget opplevdes som en livsstil for beredskapsfamilien, og hele familien var engasjert og deltakende i oppdraget. Det kunne synes som at det å skape felles mening i familien var avgjørende for å stå i oppdraget som beredskapshjem. Deltakerne beskrev positive sider ved oppdraget, men det var også beskrivelser av risiko og uforutsigbarhet forbundet med oppdraget.

Nøkkelord: *beredskapshjem, beredskapsforeldre, fosterhjem, påvirkning, stress og resiliens.*

Veileder: Sari Kaarina Lindeman

This master`s thesis focuses on gaining knowledge about how short-term foster parents experience the work affects their own family system. The purpose of this study has been to contribute to more research-based knowledge, to ensure that skilled, stable, and secure short term foster carers stand firm in an increasingly complex and demanding mission. This will benefit the most vulnerable children and youth.

The problem for the study is: How do emergency parents feel that their assignment affects their own family system?

The study`s scientific point of view is social constructionism. A qualitative study has been carried out in which four pairs of short-term foster parents have been interviewed. Through the analysis approach reflexive thematic analysis, four main themes are presented with a total of ten sub-themes. The four main themes are: 1) being a short-term foster home is a way of life, 2) living with the unpredictable, 3) living with risk and 4) experiencing that the family lacks support.

The results of the study show that the short-term foster home was influenced by the work in various ways, both through burdens and rewards. The work was experienced as a way of life for the emergency response family, and the whole family was engaged and participating in it. It could seem that creating a common meaning in the family was crucial to fulfilling its mission as a short-term foster home. The participants described positive aspects of the work, but there were also descriptions of risk and unpredictability associated with the work.

Keywords: short term foster care, short term foster carers, foster carers, foster family, stress, resilience.

Supervisor: Sari Kaarina Lindeman

Forord

I denne masterprosessen har jeg sett fram til å skrive forordet til oppgaven, fordi det har jeg spart som det siste jeg gjør i denne oppgaven. Jeg ser målstreken, jeg har kommet helt hit. En masteroppgave skriver ikke seg selv, det har blitt gjort i et samspill med gode krefter og samarbeid med fine folk. Jeg vil bruke denne anledningen til å takke de som har bidratt til at jeg har klart å gjennomføre denne masteroppgaven.

Tusen takk til beredskapsforeldrene, deltakerne, i denne studien. Takk for at dere, i en travel hverdag, har delt av deres erfaringer og gitt meg ny kunnskap.

Tusen takk til Sari for stødig, trygg og kunnskapsrik veiledning av oppgaven. Takk for akkurat passe med dytting, slik at jeg klarte å finne veien målet.

Jeg vil også takke mine gode, kloke kollegaer, som har kommet med innspill og heiarop underveis. En særlig takk til avdelingsleder for raushet og entusiasme gjennom disse årene.

En takk også til fine medstudenter. Veiledningsgruppa har vært et trygt og godt sted å være sammen med dere. Stor takk til Heidi og Gudmund for lærerik og utviklende veiledning, og til Lennart for stødig og entusiastisk klasseledelse.

Jeg har hatt gode venner ved min side, både som heilagjeng, korrekturlesere og diskusjonspartnere. Tusen takk for all støtte – nå er det tid for å være sosial og til stede.

Kjære gutta mine. Tusen takk for tålmodigheten. Nå kan spisestuebordet ryddes for bøker, artikler og datautstyr, og igjen brukes til å være sammen med hverandre.

Kjære Anders. Den siste takken går til deg. Tusen takk for at du er tålmodig, støttende og har hatt trua på prosjektet. Familiesystemet vårt har gjennomgått en aldri så liten stresstest denne perioden, og mye av oppgavene har falt på deg, men vi fant veien til målet sammen.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Bakgrunn for forskningsstudien	1
1.2	Forskningskontekst.....	2
1.3	Presentasjon av problemstilling og forskningsspørsmål	3
1.4	Begrepsavklaringer.....	3
1.4.1	Beredskapshjem	3
1.4.2	Ytterligere begrepsavklaringer	5
1.5	Forskningsstudiens oppbygging	5
2	Teoretisk rammeverk og relevant forskning	7
2.1	Systemteori	7
2.1.1	Sirkularitet.....	8
2.1.2	Homeostase	9
2.1.3	Familiesystem teori	10
2.1.4	Teori om familiesyklus.....	10
2.2	Teorier om resiliens, stress og tilpasning i familier.....	12
2.2.1	Teori om resiliens i familier	12
2.2.2	Resiliens i fosterfamilier	13
2.2.3	Teori om familiestress	14
2.2.4	Modell om familiens tilpasning.....	16
2.3	Relevant forskning.....	17
2.3.1	Litteratursøk	18
2.3.2	Forskning på fosterhjem.....	18
2.3.3	Forskning på fosterforeldres biologiske barn.....	20
2.3.4	Oppsummering	21
3	Metodologi	22
3.1	Vitenskapsteoretisk ståsted.....	22
3.1.1	Sosialkonstruksjonismen	23
3.2	Kvalitativ metode	24
3.2.1	Kvalitativt forskningsintervju	24
3.2.2	Utvikling av intervjuguide	25
3.2.3	Utvalg og rekruttering	26

3.2.4	Presentasjon av informantene.....	27
3.2.5	Gjennomføring av intervjuene	28
3.2.6	Transkribering	29
3.2.7	Egen forforståelse.....	30
3.3	Refleksiv tematisk analyse	31
3.3.1	Refleksivitet i analyseprosessen.....	32
3.3.2	Analyseprosessen	32
3.3.3	Fase 1- Bli kjent med data.....	33
3.3.4	Fase 2 - Koding	33
3.3.5	Fase tre – Generere innledende temaer	35
3.3.6	Fase fire - Utvikle og vurdere temaer.....	36
3.3.7	Fase fem- Foredle, definere og navngi temaer	36
3.3.8	Fase seks- Skriftliggjøring	37
3.4	Forskningsetiske hensyn.....	37
3.5	Forskningsstudien kvaliteten	38
4	Presentasjon av funn.....	40
4.1	Å være beredskapshjem er en livsstil	41
4.1.1	Å så et frø av håp.....	41
4.1.2	Beredskapsfamiliens rytme	43
4.1.3	Tilpasninger og tap i familien	44
4.1.4	Å skape sin egen arbeidshverdag	46
4.2	Å leve med det uforutsigbare.....	47
4.2.1	Å være forberedt på alt.....	47
4.2.2	Å aldri kunne planlegge	48
4.2.3	Langvarige plasseringer utfordrer	49
4.2.4	Å trenge et pusterom fra det uforutsigbare.....	50
4.3	Å leve med risiko.....	52
4.3.1	Klatring uten sikring.....	52
4.3.2	Bekymring for egen familie	54
4.4	Å oppleve at familien mangler støtte.....	55
4.5	Oppsummering	57
5	Diskusjon.....	58
5.1	Å være beredskapshjem er en livsstil	58

5.1.1	I spennet mellom håp og realisme.....	58
5.1.2	Beredskapsfamiliens livssyklus.....	60
5.1.3	Mellom stabilitet og forandring.....	62
5.2	Å leve med det uforutsigbare:	63
5.2.1	Når rytmen forstyrres	64
5.2.2	Bundet, men samtidig fleksibel.....	65
5.2.3	Viktigheten av pauser.....	66
5.3	Å leve med risiko.....	67
5.4	Å oppleve at familien mangler støtte.....	68
6	Avslutning	70
6.1	Oppsummering	70
6.2	Implikasjoner for forskning	70
6.3	Implikasjoner for praksis	71
6.4	Mulige svakheter ved studien	72
	Litteraturliste	74
	Vedlegg	81
	Vedlegg 1 Godkjenning NSD	81
	Vedlegg 2 Informasjonsskriv og samtykke.....	84
	Vedlegg 3 Intervjuguide.....	87
	Vedlegg 4 Utdrag transkripsjon	89

1 Innledning

Da jeg begynte på de to siste årene i masterløpet høsten 2020, hadde korona preget arbeidshverdagen i flere måneder. Arbeidsmåter hadde blitt justert, tilpasset og endret, og mye av arbeidet foregikk digitalt. I forbindelse med veiledning på dette masterstudiet tok jeg opp flere veiledningssamtaler med en beredskapsmor på teams. Beredskapshjemmet stod da i en svært krevende og langvarig plassering. Etter å ha gått igjennom opptakene, festet jeg meg særlig ved kontrasten mellom to av opptakene. Det ene var et tatt opp midtveis i plasseringen og det andre var et opptak fra to måneder etter at plasseringen var avsluttet. Da slo det meg med stor kraft hvor forskjellig beredskapsmor både framstod og så ut på de to opptakene. I det første opptaket framstod hun som sliten, med manglende glød og energi. I det siste opptaket var energien tilbake i blikket, kroppsspråket avslappet og smilet satt løsere.

Uten koronapandemien, og nye måter å arbeide på, hadde jeg kanskje ikke fått et slikt visuelt og tankevekkende bilde på hva oppdraget krever av beredskapshjemmene. Selv om jeg som konsulent for beredskapshjem har god innsikt i hva oppdraget innebærer, satte denne observasjonen i gang flere refleksjoner hos meg. Jeg ble nysgjerrige på hvilke fortellinger beredskapshjemmene selv hadde om belønninger og belastninger i dette oppdraget. Jeg har hatt mange tankevekkende samtaler med beredskapsforeldre, og refleksjonene jeg har gjort meg om dette har inspirert meg i valg av tema til denne forskningsstudien.

1.1 Bakgrunn for forskningsstudien

Interessen for ulike aspekter innenfor barnevern og fosterhjemsomsorgen var der også før jeg fikk se de tankevekkende opptakene av beredskapsmoren. Beredskapshjemmenes engasjement og innsats har ofte imponert og berørt meg. De står i komplekse og krevende oppgaver, for kortere og lengre perioder av gangen, og de fleste beredskapshjem gir uttrykk for ulike utfordringer knyttet til oppdraget. Dette kan være utfordringer opp mot selve

plasseringen, systemet de er en del av, men også hos beredskapshjemmene selv. Jeg har erfart at det er relativt hyppige utskiftninger, samtidig som det er flere arbeidsrelaterte sykemeldinger. Det jobbes kontinuerlig med rekruttering av nye beredskapshjem. En av familiene jeg har samarbeidet med karakteriserte det å være beredskapshjem som ekstremsport for familier.

Hensikten med denne studien har vært å bidra til mer forskningsbasert kunnskap om hvordan beredskapsforeldre opplever at oppdraget beredskapshjem påvirker deres familieliv, hvilke aspekter som er krevende og hva som oppleves givende. Det er også håp om at kunnskapen denne studien generer kan være et lite bidrag til å gjøre oss bedre rustet til å spisse rekruttering, oppfølging og veiledning til beredskapshjem. I 2021 var det ifølge Statistisk Sentralbyrå (12238) 1 731 barn i Norge plassert i beredskapshjem minst en gang i løpet av året. Det å sikre at dyktige, stabile og trygge beredskapshjem står stødig i et stadig mer komplekst og krevende oppdrag, vil komme de mest sårbare barna og ungdommene til gode.

Videre i dette kapittelet vil jeg redegjøre for studiens forskningskontekst, presentere problemstilling, avklare sentrale begrep, samt gå igjennom forskningsstudiens oppbygging.

1.2 Forskningskontekst

Bateson (1972, s. 408) uttrykker at vår forståelse av noe avhenger av hvilken kontekst vi ser det i. Ølgaard (2004, s.82) formidler at de omgivelsene vi befinner oss i er rammen rundt hva vi foretar oss. Til daglig jobber jeg i Barne -, ungdoms - og familieetaten (heretter Bufetat), som konsulent for beredskapshjem, og det er innenfor denne konteksten jeg gjennomfører forskningsstudien. Bufetat er en statlig regional etat under Barne - og familiedepartementet, og etaten er organisert i fem regioner hvor Barne-, ungdoms - og familiedirektoratet (heretter Bufdir) leder etatens virksomhet. Regionene leverer barne - og familietjenester på vegne av staten, og ansvaret er blant annet regulert i barnevernsloven (Johansson, 2016). Jobben som konsulent for beredskapshjem innebærer blant annet rekruttering, godkjenning,

oppfølging og veiledning av beredskapshjem, samt samarbeid med andre instanser rundt barn og ungdom som er plassert.

1.3 Presentasjon av problemstilling og forskningsspørsmål

Johannessen (et al.,2016, s.55) beskriver at å utarbeide en problemstilling er et opprydningsarbeid der forskeren systematiserer det som kan framstå som ukjent og uoversiktlig. I min ryddeprosess noterte jeg mange mulige problemstillinger på et ark, før jeg landet på den som best uttrykte det jeg ønsket å undersøke i denne forskningsstudien.

Jeg har kommet fram til følgende problemstilling:

Hvordan opplever beredskapsforeldre at deres oppdrag påvirker eget familiesystem?

Disse forskningsspørsmålene vil være med på å belyse problemstillingen ytterligere:

- 1) Hvilke belønninger opplever beredskapsforeldre at oppdraget gir familien?
- 2) Hvilke belastninger opplever beredskapsforeldre at oppdraget gir familien?

1.4 Begrepsavklaringer

Jeg vil her kort redegjøre for sentrale begreper i denne studien.

1.4.1 Beredskapshjem

Beredskapshjem har ingen egen definisjon innen barnevernloven og øvrige regelverk, og regnes som et fosterhjem i lovens forstand (Johansson, 2016). Jeg vil derfor kort definere fosterhjem. Fosterhjem er private hjem som tar imot barn til oppfostring (Barnevernloven, 1992, §4-22). Det er politiske føringer på at barn som flyttes fra sine foreldre skal, så langt det lar seg gjøre, i fosterhjem og ikke på institusjon. Dette har blant annet bakgrunn i et faglig standpunkt om at de fleste barn har best av å vokse opp i en familie (Barne og familiedepartementet, 2021). Fosterhjem er derfor det mest brukte tiltaket når barn ikke kan bo sammen med foreldrene sine (Barne og familiedepartementet, 2021). Fosterhjemmet skal ta barnet inn som en del av sin familie og gi barnet omsorg, trygghet og tilhørighet

(NOU, 2018:18). Samtidig anerkjente utvalget at fosterhjem skiller seg fra andre familier, og mente at det var viktig å ta innover seg oppdragets mangfoldige karakter. Dette for å sikre at barn og familier kan få den støtten og hjelpen de trenger. I følge Bunkholdt (2017, s.191) er det når en familie blir fosterfamilie, at de forandrer status fra å være en privat til å bli en offentlig familie. Dette medfører blant annet at familielivet kan bli gjenstand for vurdering av det offentlige.

I retningslinjer for statlige familiehjem og fosterhjem defineres beredskapshjem som et hjem som «tar imot barn til særlig oppfølging på grunnlag av midlertidig vedtak i akuttsituasjoner» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2010). En plassering i beredskapshjem skal gi barnet beskyttelse i en svært vanskelig livssituasjon, og minske risiko for utviklingsskade (Havik et al., 2012, s. 251). I Meld. St. 17 (2015-2016) beskrives et beredskapshjem som en familie med eller uten barn, hvor en voksen har oppdrag som omsorgsperson på fulltid. Beredskapshjemmene ivaretar et viktig samfunnsoppdrag, og det er stadig behov for beredskapshjem for barn 0-18 år. De første beredskapshjemmene i Norge ble opprettet i begynnelsen av 1980- årene, og Bufetat har i dag ansvar for rekruttering, etablering og oppfølging av mange av beredskapshjemmene i Norge (Johansson, 2016. s.79). Det finnes avdelinger for beredskapshjem i hvert fylke, og det varierer hvorvidt beredskapshjemmene tar imot barn (0-12 år), ungdom (13-18 år) eller om de dekker hele aldersspennet. En eller begge voksenpersoner i hjemmet kan engasjeres av Bufetat, og det stilles krav om at den som er engasjert ikke skal ha annen jobb utenfor hjemmet. I tillegg til statlige beredskapshjem finnes det også beredskapshjem i privat og kommunal regi (Johansson, 2016). Selv om beredskapshjem regnes som fosterhjem i lovens forstand, skiller de seg på flere punkter fra regulære fosterhjem. Som hovedregel tar beredskapshjem imot akutt plasseringer, mens fosterhjem tar imot planlagte plasseringer. Beredskapshjem har ingen mulighet til å velge barn, bakgrunn eller problematikk ved plassering, og de skal ha barn boende for en kortere periode og ikke til oppfostring (Johansson, 2016).

1.4.2 Ytterligere begrepsavklaringer

Oppdragstaker brukes om den som har oppdraget som beredskapshjem på vegne av Bufetat.

Partner brukes om den andre parten i paret.

Plassering brukes som betegnelse på det å ta imot barn og ungdom og ha dem boende en periode.

Barn og ungdom referer til de som er plassert i beredskapshjem.

Familie defineres som en gruppe av to eller flere mennesker som kaller seg selv en familie og som signifikant påvirker hverandre. Familien er en gruppe med kontinuitet; en fortid, nåtid og framtid. Det eksisterer et mangfold av måter mennesker velger å leve sammen på (Messer, 1971, s.380). Videre definerer Johnsen og Thorsteinsson (2012, s.30) familien som system som en gruppe individer som er i interaksjon med hverandre over tid. Dette gjensidige interaksjonsmønsteret danner en stabil kontekst for individet.

1.5 Forskningsstudien oppbygging

Denne masteroppgaven består av seks kapitler. I det første kapitlet har jeg presentert bakgrunnen for valg av tema, problemstilling og forskningsspørsmål. Jeg har også gjort rede for forskningskontekst og sentrale begreper i oppgaven. I kapittel to presenterer jeg det teoretiske rammeverket for studien, samt tidligere forskning. I kapittel tre gjennomgår oppgavens metodologi og gjennomføring av datainnsamling og analyseprosess, samt mine forskningsetiske betraktninger. Til slutt i kapitlet sier jeg noe om studiens kvalitet, gjennom begrepene validitet, reliabilitet og overførbarhet. I kapittel fire presenteres studiens resultater, mens resultatene diskuteres i lys av presentert teori og forskning i kapittel fem. I kapittel seks oppsummeres forskningsstudien, og jeg vil si noe implikasjoner for forskning og praksis, samt mulige svakheter ved studien.

2 Teoretisk rammeverk og relevant forskning

I dette kapitlet skal jeg presentere forskningsstudiens teoretiske rammeverk, samt gi en gjennomgang av relevant forskning. Jeg vil beskrive hvilke teorier og forskningslitteratur jeg har funnet nyttige og som jeg anser kan belyse funnene i studien. Jeg vil også kort redegjøre for litteratursøk jeg har foretatt.

Teoriene, modellene og forskningslitteraturen som presenteres sier noe om konteksten for studien, og med hvilket blikk studien kan forstås. Denne forskningsstudien har et grunnleggende systemisk teoretisk fundament, samtidig som den hviler på sosialkonstruksjonistisk grunn. Jeg vil derfor starte med å redegjøre kort for systemteori, samt sentrale systemiske begreper som sirkularitet og homeostase. Systemteoriens søkelys på relasjoner, og at fenomener blir forstått som del av et samspill, er sentralt for studien. Videre gir jeg et innblikk i teorier om familiesystem og familielivssyklus. Familiesystem teori belyser hvordan familier samhandler og hvordan relasjonen innenfor familien er annerledes enn samhandlingen utenfor familien (Priest, 2021). Teorien anser jeg som sentral i forsøket på å belyse beredskapsforeldres erfaringer med hvordan plasseringer påvirker deres familiesystem. Familielivssyklus teori (McGoldrick & Carter, 1999; Jensen, 2009) er aktuell fordi den belyser overganger et familieliv kan bestå av, og setter det inn i et livssyklus perspektiv. Jeg har også valgt å bruke teorier og modeller som handler om resiliens (Walsh, 1996; Walsh, 2003; Walsh 2016; Lietz et al., 2016), stress (Patterson & Garwick, 1994; Patterson, 2001) og tilpasning i familier (Drummond et al., 2002).

2.1 Systemteori

Karakteristisk for systemteorien er at alt betraktes som et system, det vil si som en organisert helhet (Ølgaard, 2004, s. 52). Under paraplybetegnelsen systemteori finnes ulike retninger, som blant annet generell systemteori og kybernetikk. Disse retningene åpner opp for nye måter å forstå problemer på, hvordan de oppstår, opprettholdes og løses (Johnsen & Thorsteinsson, 2012, s. 26). Systemteorien har fokus på relasjoner, og fenomener blir forstått som en del av et samspill (Jensen, 2009, s. 23). Biologen Ludwig von Bertalanffy var

den første som anvendte begrepet systemteori (Ølgaard, 2004, s. 51). Han utviklet generell systemteori (GST) på 1940- tallet (Johnsen og Thorsteinsson, 2012, s.28; Gehart, 2016, s. 49). Gregory Bateson (1904-1980) var en britisk sosialantropolog og biolog, som er svært sentral innenfor systemteorien. Bateson har hatt sterk innflytelse på familierapifeltet, og han var blant annet opptatt av kommunikasjonsteori, systemteori og kybernetikk (Johnsen& Thorsteinsson, 2012; Jensen, 2009). Nært forbundet med GST, men mer opptatt av sosiale systemer, er kybernetikk. Det defineres som studiet av selvregulerende systemer (Johnsen & Torsteinsson, 2012). Kybernetikk ser på prosesser som opprettholder systemets organisering, men også hvordan organiseringen endres (Johnsen& Torsteinsson, 2012, s. 28). Bateson hevdet at alt levende alltid er i bevegelse og forandring, og at et menneske også er en del av et hele det ikke kan sees uavhengig fra (Jensen, 2009).

2.1.1 Sirkularitet

Sirkularitet er et viktig begrep innenfor systemteori, og det er viktig for å forklare interaksjon i menneskelige systemer. Bateson hevdet at alt samspill må forstås sirkulært (1972). Ideen om sirkularitet har vært avgjørende for å forstå mennesker utover en årsak – virkning tenkning (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 29). I sirkulær forståelse sees en hendelse i sammenheng med andre begivenheter, som griper inn i hverandre og er i kontinuerlig påvirkning gjennom gjensidige prosesser (Bateson, 1972; Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 29). I en slik sammenheng er det ikke hensiktsmessig å skille mellom en begynnelse og en slutt, eller en årsak – virkning. Sirkularitet er også et sentralt begrep i tenkningen av kommunikasjon. Watzlawick (1921-2007), som sammen med sine kollegaer var inspirert av Batesons ideer, beskriver at mellommenneskelig samspill må forstås sirkulært. Watzlawick (et al., 1967, s.46) beskriver at det ikke er noen begynnelse og slutt i en sirkel, og at det er meningsløst å si at en handling kommer først og at den neste handlingen er bestemt av den første. Dette kan være en nyttig måte å forstå samspillet mellom en beredskapsfamilie og et barn som kommer inn i familien på. I en sirkulær modell vil det at barnet har flyttet inn påvirke beredskapsfamilien, samtidig som beredskapsfamilien vil påvirke barnet. Disse påvirkningene vil igjen utløse nye påvirkninger.

2.1.2 Homeostase

Et annet nøkkelbegrep i systemteori er homeostase. Don Jackson (1957) var den første som brukte det fysiologiske begrepet homeostase (likevekt) om familier og samspill i parforhold (Lorås & Bertrando, 2017, s 286). Gehart (2016, s. 42) beskriver at homeostase er dynamisk og ikke statisk. Systemer må være i konstant bevegelse for å beholde stabiliteten. Gehart (2016, s.42) formidler at familie homeostase, refererer til atferd, følelsesmessige normer og samspill, som sammen skaper stabilitet for familien. Begrepet familie homeostase antyder at en familie har måter å opprettholde likevekt på, slik at den kan fullføre sine oppgaver og for eksempel vende tilbake til likevekt etter en konflikt (Messer, 1971, s.381). Heejung og Rose (2014, s.2459) beskriver homeostase som en drivkraft bak kontinuitet i familien, forventninger i familielivet eller motstand mot endring. Disse endringene kan handle om alt fra midlertidige irritasjoner eller konflikter og stress i familiens livssyklus over tid. Fordi hver familie utvikler sin egen likevekt, kan ulike familier vise fram sine konflikter eller dysfunksjon på ulike måter (Heejung & Rose, 2014, s. 2460). Forstyrrelser i familie homeostase kan resultere i at prosesser i mestring av stress og konflikter blir aktivert i familien. Endringer i en del av familiesystemet må kompenseres i andre deler. Familien vil forsøke å oppnå likevekt som tidligere, men om dette ikke lar seg gjøre vil de tilpasse seg en ny form for likevekt (Heejung & Rose, 2014, s. 2459).

Begrepet homeostase har blitt møtt med kritikk. Jensen (2009, s. 35) hevder at Bateson avviste begrepet homeostase, fordi alt levende alltid er i bevegelse og forandring, og en familie kan dermed ikke opprettholde homeostase. Dell (1982) uttrykker at konseptet homeostase har fungert som en viktig byggestein i familieteori og familierapi. Kritikken rettes mot konseptet homeostase gjennom en rekke punkter. Blant annet at homeostase ikke er noe som finnes, en sannhet, men at det er en modell for å beskrive et systems fungering. Dell (1982, s.7) karakteriserer det blant annet som et epistemologisk mangelfullt begrep, fordi han mener det viser til en mer lineær årsakssammenheng. Homeostase burde bli erstattet med et begrep som passer bedre inn i den systemiske epistemologien, og foreslår begrepet sammenheng.

2.1.3 Familiesystem teori

Priest (2021, s.3) formidler at familiesystem teori blir definert på ulike måter i fagfeltet. En oppsummerende definisjon på familiesystem teori er en teori som forutsier og forklarer hvordan mennesker i en familie samhandler, og hvordan relasjonen innenfor familien er annerledes enn samhandlingen utenfor familien (Priest, 2021, s. 11). I forlengelsen av dette foreslår Priest (2022, s. 11) to hoved hypoteser om at familien er et autonomt system og at det er et tilpasningsdyktig system. At familien er et autonomt system vil si at det foregår en regelbasert og grensesettende prosess som skaper og vedlikeholder familien. At familien er et tilpasningsdyktig system vil si at familien responderer på stress både innenfra og utenfra systemet ved å gjøre endringer i denne regelbaserte og grensesettende prosessen (Priest, 2022, s. 11). I familiesystemet kan det være mange typer forbindelser. Forbindelsene mellom barn og omsorgspersoner, partnere, søsken og utvidet familie er alle prosesser som skaper og opprettholder familiesystemet. Uten disse forbindelsene er det ikke noe system (Priest, 2022, s.31).

Jensen (2009, s.52-53) redegjør for at det finnes tre systemnivåer. Ifølge Jensen (2009) vil et system utveksle informasjon med andre typer systemer, og vil alltid være en del av et større hele. For eksempel kan et familiesystem være en del av storfamilie, trossamfunn og idrettslag på samme tid. Da blir disse suprasystem til familien. Ethvert system består også av subsystemer. En familie kan derfor bestå av et parsubsystem, et foreldresubsystem, et søskensubsystem og så videre. Man kan være medlem av flere subsystemer samtidig.

2.1.4 Teori om familiesyklus

I dette kapitlet gis det et innblikk i teori om familielivssyklus. Synet på familie og familieliv påvirkes og formes av rådende ideologier og diskurser i samfunnet (Dallos & Draper, 2007, s. 25). Selv om det finnes mange måter mennesker velger å leve sammen på, setter allikevel kjernefamilien dagsorden for tanker, følelser og valg for mange. Familieliv kan kjennetegnes av gjentatte, forutsigbare handlingsmønstre (Dallos & Draper, 2007, s.26). Familien står overfor forskjellige oppgaver og utfordringer som de må håndtere. Disse oppgavene og utfordringene vil endre seg etter hvert som familien fortsetter sin utviklingsmessige syklus

(Dallos & Draper, 2007, s. 26). Begrepet familiens livssyklus ble hensiktsmessig for å kunne kartlegge vesentlige overganger i familielivet, som fødsler, tap eller barn som flytter hjemmefra (Dallos & Draper, 2007, s. 27). Jensen (2009, s.95) hevder at ved å sette familien og relasjoner mellom individene sentralt, blir utviklingshistorien sirkulær. Dallos og Draper (2007, s. 58) beskriver at et sentralt spørsmål for en familie er hvordan den kan bevare en viss identitet og struktur, mens den kontinuerlig må utvikle, tilpasse og forandre seg og respondere på eksterne stimuli.

Carter og McGoldrick (1999, s.2) deler sin modell *den utvidede familiens livssyklus* inn i seks stadier. Jeg bruker Jensen (2009, s.95.) sin norske oversettelse av fasene:

1. Mellom familier
2. Unge par
3. Familien med små barn
4. Familien med ungdom
5. Slippe barna og gå videre
6. Familien i alderdommen.

I familiens livssyklus er ofte stresset størst i overgangsfasen fra et stadium til et annet, når familien rebalanserer, redefinerer og justerer sine forhold (Carter & McGoldrick, 1999, s.7). Familiens livssyklus har blitt gjenstand for kritikk på grunn av modellens normative syn på familiens utvikling, samt fokuset på kjernefamilien (Dallos & Draper, 2007, s.76). På bakgrunn dette og kritikken om at utviklingsstadiene i hovedsak er tilpasset hvit, middelklasse kjernefamilie i USA, har modellen blitt videreutviklet slik at den speiler samfunnets økte kompleksitet. Dette har vært viktig fordi man i vestlige land lever i en multikulturell og multiklasse kontekst (Carr, 2012). Modellen kalles derfor nå for den utvidede familielivssyklus (Carter & McGoldrick, 1999).

Et beredskapshjem sin livssyklus starter med at de får barn eller ungdom plassert, som de skal skape relasjon til. Barna og ungdommene skal på et tidspunkt skal flytte ut igjen, og de vil da gå igjennom en avskjedsprosess. Etter en friperiode flytter et nytt barn eller en

ungdom inn, og beredskapsfamilien skal gjenta den samme prosessen. Beredskapsfamilien vil i alle fasene møte ulike oppgaver, utfordringer og problemer som må håndteres. Samtidig består deres eget familieliv også av ulike hendelser og overganger, som for eksempel at et barn flytter for å studere eller en besteforelder dør. Dette er overganger som inntreffer i alle familiers liv, og beredskapshjennene må håndtere dette parallelt med de ulike fasene i oppdraget.

2.2 Teorier om resiliens, stress og tilpasning i familier

I dette kapittelet gis det en kort gjennomgang av noen teorier om resiliens, stress og modell om tilpasninger i familier. Walsh (2003, s.3) uttrykker at et premiss i det systemiske perspektivet er at kriser og motgang påvirker hele familien, men at sentrale familie prosesser kan fungere som en buffer for stress, redusere risiko for dysfunksjon og støtte gunstig tilpasning. Når et barn eller ungdom flytter inn i en beredskapsfamilie, har dette innvirkning på hele familiesystemet. Familiesystemet utsettes for press, og risikoen for stressende hendelser og konflikter øker. Teoriene om stress, resiliens og modellen om tilpasning, kan gi ytterligere perspektiver og rammer for å søke å forstå hvordan oppdraget påvirker beredskapsfamiliene.

2.2.1 Teori om resiliens i familier

Froma Walsh (født 1942) er en amerikansk psykolog og familieterapeut, som har fokusert mye av sitt arbeid på familieresiliens. Resiliens er et viktig begrep i utviklingsteori og psykisk helse forskning, og det har da vært et særlig fokus på individet. Resiliens kan forstås som evnen til både å tåle og komme tilbake fra kriser og motgang (Walsh, 1996, s.1). Konseptet familieresiliens utvider vår forståelse av sunn familie fungering i situasjoner med motgang (Walsh, 2003, s.1). Det finnes også resiliens i familier, og teori om familieresiliens vurderes som et nyttig perspektiv i denne studien. Familieresiliens bygger også på forskning om stress, mestring og tilpasning (Walsh, 1996, s.6). Ved å rette søkelyset på familie resiliens ønskes

det å identifisere og fostre prosesser som gjør det mulig for familier å håndtere kriser og stress mer effektivt og som sikrer familietilpasning (Walsh, 1996, s.2). Denne tilnærmingen søker å forstå hvordan familier kan overleve og gjenvinne balansen midt i overveldende stress (Walsh, 1996, s.5). I familieresiliens ses på fungering i kontekst og knyttes prosessen til utfordringene. Begrepet familieresiliens refererer til familiens kapasitet som et funksjonelt system for å overvinne betydelige livsutfordringer (Walsh, 1996). Familien står overfor forskjellige oppgaver og utfordringer som de må finne ut av. Alle familier har potensialet for resiliens og det er mange veier dit (Walsh, 1996, s.6). Resiliens kommer som en følge av motgang, ikke på tross av den. Det for en familie å stå sammen i en krise kan føre til at deres relasjoner med hverandre blir mer styrket enn om de ikke hadde opplevd dette (Walsh, 1996, s.7). Walsh (2016) beskriver at familieresiliens er mer enn bare summen av resiliens hos de individuelle familiemedlemmene i kjølvannet av vansker og kriser. Resiliens representerer en delt prosess hvor familien som et kollektiv promoterer mestring, vekst, utvikling og forandring.

2.2.2 Resiliens i fosterfamilier

Lietz (et al., 2016, s. 661) har i en studie om resiliens i fosterfamilier definert familieresiliens som prosessen hvor familieenheten overvinnet negativ påvirkning og opprettholder og ofte forbedrer familiens fungering på tross av stressende utfordringer. Basert på tidligere forskning om familier som har opprettholdt god fungering, til tross for å ha opplevd svært stressende hendelser, ble en modell utviklet som beskriver familieresiliens som en prosess som utvikles over tid (Lietz et al., 2016, s. 661). Studiens mål var å forstå om modellen tilbyr forklaring på hvordan familier overvinnet stress assosiert med å være fosterhjem. Studien viser at fosterhjem har mange beskrivelser av mestring og tilpasning i fosterhjemsoppdraget. De må blant annet tilpasse seg i overganger ved innflytting eller utflytting av barn, og det er kontinuerlig nye utfordringer ved hver plassering og ved hver overgang (Lietz et al., 2016, s.663). Få andre familiesystemer trenger å tilpasse seg på samme nivå til struktur, roller, grenser og aktiviteter som fosterfamilier. Det antydes at familieresiliens ikke er et resultat, men en kultur av mestring og tilpasning som forblir lydhør til de skiftende omstendigheten

som følger hver overgang (Lietz et.al., 2016, s.663). Lietz (et al., 2016) beskriver at prosessen inkluderer de fem fasene overlevelse, tilpasning, aksept, vokse sterkere og hjelpe andre. Bevegelsene gjennom fasene er ikke nødvendigvis lineær. Familier kan bevege seg fram og tilbake avhengig av omstendighetene. Overlevelsesfasen representerer den fasen hvor familien opplever de største forstyrrelsene på familiesystemet. Her er fokuset i større grad på mestring av hverdagen enn på tilpasning. Etter hvert som fosterfamiliene beveger seg fra overlevelsesfasen vil resiliens prosessen involvere endringer i struktur, planer og dagliglivet for familien. Denne fasen kalles tilpasning/ justeringsfasen. I aksepteringsfasen identifiseres det å dele mening i en familie og utvikle en felles forståelse om en opplevelse, å være forpliktet til å holde familien samlet, å kommunisere med hverandre og profesjonelle, samt humor som viktige faktorer (Lietz et.al., 2016, s. 667). Etter hvert som familier beveger seg fra den initiale krisen og de begynner å tilpasse og endre seg, samt aksepterer sin nye realitet, vil de kjenne på at de vokser sterkere som en familieenhet. I denne fasen blir det å knytte felles positiv mening til vanskelig opplevelser viktig. Å hjelpe andre er den siste fasen. Fosterfamilier uttrykte at det i den siste fasen var viktig å samle det de hadde lært, for å hjelpe andre å møte disse utfordringene (Lietz et al., 2016, s. 670).

2.2.3 Teori om familiestress

En av de første til å forske på og utvikle teori om familiestress var Reuben Hill (1912-1985). I sin forskning fra 1949 om separasjon og gjenforening i krigstid fokuserte Hill på familiens definisjon av stressende hendelser. Mange forskere har senere bidratt til utvikling av familiestressteori gjennom empiriske studier designet for å søke å forstå hvordan familier tilpasser seg ulike typer stressende opplevelser (Patterson & Garwick, 1994, s.1). Patterson (2002, 350) viser at det er en tydelig kobling mellom familiestress teori og familieresiliens perspektivet. Det er noen tydelige paralleller mellom risiko faktorer og krav, og mellom beskyttende faktorer og evner. Både krav og evner kan komme fra individuelle familiemedlemmer, familieenheten og fra ulike samfunnskontekster.

Patterson og Garwick (1994) har forsket på familier som lever med kronisk sykdom. Da de forsøkte å finne ut hvilke faktorer som er assosiert med tilpasning til kronisk stress, stod

kognitive faktorer fram som viktig. Veldig stressende livshendelser, særlig der motgangen er kronisk, skaper kriser for familier. Dette kan ofte føre til en reorganisering av hvordan familien fungerer (Patterson & Garwick, 1994, s.1). En viktig faktor i denne reorganiseringen er betydningen familien gir den stressende hendelsen. Ofte kan betydningen strekke seg utover selve hendelsen og føre til et endret syn på familiesystemet, kanskje til og med føre til et endret syn på verden. Innenfor familie stress teori er en av konstruksjonene som har vært vanskeligst å danne begrep om og operasjonalisere, det som i denne studien er kalt familie mening. Patterson og Garwick (1994, s.1) beskriver at familier konstruerer og deler meninger om spesifikke stressende situasjoner, deres identitet som en familie og deres syn på verden. Det redegjøres videre for at forskning viser til at det er flere nivåer av familie meninger. Disse skiller seg ut fra individuelle meninger. Familie mening er tolkningene, bildene og utsiktene som har blitt kollektivt konstruert av medlemmene i en familie når de interagerer med hverandre. Både gjennom å dele tid, rom og livserfaringer, og også gjennom å prate med hverandre om disse opplevelsene og erfaringene. De er familiens sosiale konstruksjoner, som ikke tilhører et medlem alene, men som hører til familien som enhet (Patterson & Garwick, 1994, s.2). Det redegjøres under for tre nivåer av familie meninger. De tre nivåene henger sammen. De forskjellige nivåene påvirker og former prosessene og resultatene av familiens tilpasning til kronisk stress. Jeg vil kort beskrive de tre nivåene slik jeg har forstått dem.

Nivå en: Situasjonell mening

I det familiemedlemmene snakker med hverandre om en stressende situasjon begynner de å konstruere mening om hendelsen eller opphopning av krav, samt deres evner som familie til å håndtere disse kravene. Det kan ta tid før en delt mening av hendelsen dukker opp. Dette er en del av familiens tilpasningsprosess. En delt definisjon trenger ikke å bety at alle familiemedlemmene er enige, og kanskje er de enige om å være uenig. Men når det er behov for at familiens respons er koordinert for å sikre effektiv fungering, vil det å være enig om en situasjonell mening kunne være viktig i for å handle raskt. For eksempel om foreldre raskt blir enige om at barnet deres har alvorlig pusteproblemer og de definerer situasjonen som livstruende, vil deres respons kunne være raskere enn der hvor foreldrene ikke er enig (Patterson & Garwick, 1994, s.5).

Nivå to: Familie identitet

Dette nivået handler om hvordan familier ser seg selv, altså deres familie identitet. Dette globale synet på familieforholdene er mer stabilt enn det forrige nivåets situasjonelle meninger om krav og evner. Hvordan en familie definerer seg er reflektert i dens struktur (hvem som er i familien) og funksjon (mønstre av forhold som binder familiemedlemmer sammen med hverandre). Konstruksjon av familieidentitet er mer abstrakt enn situasjonell mening. Dette gjør at familiemedlemmene kan ha vansker med å sette ord på sin identitet. Det er gjennom rutiner og ritualer familiens identitet utvikles og opprettholdes, og det er gjennom å observere disse mønstrene i interaksjon at fra utsiden kan få innsikt i familiens identitet (Patterson & Garwick, 1994, s.5). Rutiner og ritualer tilfører en opplevelse av stabilitet og identitet for familien, og de kan være et slags anker og skape balanse når stressfulle hendelser, som fører til endringer i familiesystemet, skjer. Familier er ulike med tanke på hvordan rollene i familien er fordelt. Når familiens grenser utvides for å ta imot et nytt medlem, eller når noen for eksempel flytter ut, må ofte rollene i familien forhandles om. Dette kan føre til en reorganisering av roller og regler i familien, noe som også påvirker hvordan familien definerer seg selv, selve familiens identitet. Denne familie identiteten, som er mer stabil enn situasjonell mening av stress og evner, kan også endres over tid (Patterson & Garwick, 1994, s.6).

Nivå tre: familiens verdenssyn

Dette nivået referer til familiemedlemmenes orientering til verden utenfor familien. Hvordan de tolker virkeligheten, hvilke antakelser de gjør seg om miljøet rundt og eksistensielle tanker om familiens formål i livet, vil ha betydning for hvordan familien ser verden rundt seg. Dette er det mest abstrakte nivået, og mange familier ville ikke ifølge forfatterne klart å beskrive sitt syn på verden (Patterson & Garwick, 1994, s.6).

2.2.4 Modell om familiens tilpasning

Drummond (et al., 2002) redegjør for en modell om familiens tilpasninger. Det beskrives her hvordan resiliensteori, med interaksjonen mellom beskyttende prosesser og sårbarhetsprosesser, ligger til grunn for denne modellen. Tilpasning er i denne modellen begrepsfestet som vellykket implementering av seks beskyttende familieprosesser. Disse er

forpliktelse for fleksibilitet, sammenhengende respons på krise, vedlikehold av stabilitet, utvikling av støtte, ansvar utenfor hjemmet og effektivt foreldreskap (Drummond et al., 2002, s.33). Disse prosessene kan kategoriseres inn i vurdering -, støtte - og mestringsdimensjonene i modellen om familietilpasning. Tre teoretiske antakelser redegjøres for i artikkelen (Drummond et al, 2002, s. 30). Den første antakelsen er at familietilpasning er resultatet av pågående utvikling og vellykket bruk av beskyttende familieprosesser. Den andre antakelsen er at tilstedeværelsen av sårbarhetsprosesser i familielivet, kan skape krav til vedlikehold av beskyttende prosesser og gi muligheter for utvikling av mer vellykkede beskyttende prosesser. Den tredje antakelsen er at dynamikken mellom beskyttende prosesser og sårbarhetsprosesser kan bli tilstrekkelig fanget opp fem dimensjoner. Disse er tilpasning til større livshendelser eller stressorer, krav, vurderinger, støtte og håndtering (Drummond et al, 2002, s. 31). Krav påvirker familiens tilpasning gjennom familiens mestringsprosesser. For eksempel kan man tenke at når et barn flytter inn i beredskapsfamilien kan det føre til at familien må jobbe ekstra hardt for å håndtere denne omstillingen og tilpasse seg endringene som følger med. Det essensielle ved tilpasning i denne sammenhengen er at hele systemet endrer seg fra øyeblikk til øyeblikk og fra en situasjon til en annen.

2.3 Relevant forskning

I denne delen vil jeg gjøre rede for relevant forskning som er funnet etter kunnskapsbaserte søk. Denne forskningsstudien handler om beredskapshjem i en norsk kontekst, og jeg vurderte det derfor som hensiktsmessig å ta utgangspunkt i norsk forskning på feltet. Denne vurderingen ble også gjort på bakgrunn av at synet på plasseringer utenfor hjemmet og fosterforeldreskap kan være påvirket av blant annet kultur, religion og landets lovverk. Fosterhjemsordningen er også ulikt organisert i ulike land.

Fosterhjemsfeltet er et ungt forskningsfelt, og fosterhjem har i liten grad vært forsket på sammenlignet med andre tiltaksområder innen velferdstjenestene (Bufdir, 2021). Etter flere datasøk fant jeg lite relevant forskning om beredskapsforeldre og beredskapshjem fra Norge. Forskingen som involverer beredskapshjem, handler i hovedsak om temaer som overføring fra beredskapshjem til fosterhjem og langvarige opphold i beredskapshjem. Dette har blant

annet vært berørt i tidligere masteroppgaver (Storeheier, 2013; Knabben, 2014). Forskning på tilgrensende temaer, som barn under omsorg, ulike aspekter ved det å være fosterhjem, samt biologiske barn i fosterhjem, har derfor vært med på å belyse mine funn.

Som i alle deler av denne studien har jeg måttet foreta harde utvalg av hva som er hensiktsmessig å ta med. Dette gjelder også for forskningen som jeg skal presentere. Jeg har valgt de jeg tenker er mest hensiktsmessig for min studie.

2.3.1 Litteratursøk

Med utgangspunkt i problemstillingen for forskningsstudien har jeg gjort søk i ulike databaser. Jeg gikk først bredt ut og søkte etter eldre og nyere forskning. Google scholar har vært brukt som utgangspunkt for søkingen for å danne meg inntrykk av forskningen på feltet. Jeg har også benyttet meg av databaser, som Oria og Bufdirs søkemotor. I utgangspunktet brukte jeg ord som *beredskapshjem* og *beredskapsforeldre* i ulike kombinasjoner. Da jeg fikk få resultater på dette måtte jeg utvide søket med blant annet søkeordet *fosterhjem*. Jeg brukte disse søkeordene i ulike kombinasjoner. Søkeordene *påvirkning*, *stress* og *resiliens* ble også brukt i ulike kombinasjoner. Jeg har også fått tips til relevant forskning og litteratur av veileder og kollegaer underveis. Artikler og studier jeg har funnet har referert til andre interessante kilder, noe som også har utvidet søket.

Lignende søkeord som på norsk har også blitt benyttet på engelsk. Eksempler på dette er *short term fostercare*, *short term fostercarers*, *foster carers*, *fosterfamily*, *stress*, *resilience*. Ordene ble brukt i lignende kombinasjoner. Jeg har også foretatt søk på det svenske ordet for beredskapshjem, *jourhem*.

2.3.2 Forskning på fosterhjem

Gjennom målrettede søk fant jeg en kvalitativ studie fra Lietz (et al., 2016) om resiliens i fosterfamilier. Denne ble redegjort for i kapittel 2.2.2, og jeg gir derfor bare en kort oppsummering her. I studien var det et utvalg på tjue fosterfamilier som ble intervjuet. Familieresiliens beskrives i denne studien som en transaksjonell prosess av mestring og

tilpasning som utvikles over tid. Familieresiliens er ikke et resultat, men oppfattes som en kultur av mestring og tilpasning til de skiftende omstendigheten som følger hver overgang (Lietz et.al., 2016). For eksempel var humor og evnen til å glede seg over det å være fosterhjem en styrke som aktiverte resiliensprosessen.

Backe-Hansen (et al., 2013) har skrevet en rapport fra et fireårig forskningsprosjekt som belyser tanker fosterforeldre har om det å være en fosterforelder. Å stå i spenningsfeltet mellom egen kapasitet og fosterbarns omsorgsbehov kan medføre tap av mestring, slitasje og avmakt, noe som igjen kan påvirke både foreldrefunksjoner og stabilitet i fosterhjemmet på en negativ måte. Prosjektet kombinerte systematiske litteraturstudier med analyser av registerdata om barnevernet, innhenting av data ved hjelp av spørreskjemaer til 324 fosterforeldre, 314 saksbehandlere og 188 barnevernledere samt intervjuer med 24 unge voksne med fosterhjemserfaring (Backe-Hansen et. al, 2013).

Höjer (2004) gjennomførte en studie ved Universitet i Gøteborg, som ble avsluttet i 2001. Målet med studien var å få mer innsikt i det å være fosterhjem fra fosterforeldres perspektiv, og hvilken påvirkning oppdraget har på fosterfamiliens indre liv. Funnene viser at gjennom det å være fosterhjem ble fosterforeldrene del av et teamarbeid og de jobbet mot et felles mål. Det kan synes som at nærheten mellom paret økte. Funnene viser også at det kunne være vanskelig kombinere fosterforeldrerollen og foreldrerollen til egne biologiske barn.

Adams (et. al., 2008) har i en litteraturgjennomgang av 15 studier sett på hva som påvirker stress hos fosterforeldre, hva det betyr for dem og faktorer som minsker eller øker opplevelsen av stress. Funnene peker på at fosterforeldrene er påvirket av omsorgssystemet rundt dem og barnet, påvirkninger fra foreldrenes egen familie og barnets atferd. Adams (et al., 2008) peker på at stress over tid påvirker evnen til refleksjon, fleksibilitet, evnen til selvregulering og omsorgsevne på en negativ måte. Dette er stressorer som påvirker tilbøyeligheten til å fortsette som fosterforeldre. Behovet for et helhetlig og systemisk blikk i oppfølging av fosterhjem belyses. Stress kan for eksempel bli redusert med sosial støtte.

2.3.3 Forskning på fosterforeldres biologiske barn

Velferdsforskningsinstituttet NOVA har på oppdrag fra Bufdir gjennomført et tredelt prosjekt som skal gi økt kunnskap om hvordan fosterforeldres egne barn opplever det å få fostersøsken. Gundersen og Jessen (2020) gjennomførte en spørreundersøkelse rettet fosterforeldres egne barn og en om erfaringene til fosterforeldrene. En kunnskapssammenstilling skrevet av Falch- Eriksen (2018) er også del av dette prosjektet. Jeg gir en kort oppsummering av funnene i Jessen og Gundersen sin undersøkelse. I spørreundersøkelsen til fosterforeldrenes egne barn var det var 380 respondenter i alderen 12-25 år. Hovedfunnene kan oppsummeres med at det å bli fosterhjem fører til både positive og negative forandringer for familien. Mange opplever familien som mer sammensveiset, samtidig som oppdraget går ut over tid og oppmerksomhet til egne barn og partner. Fosterforeldres egne barn har en viktig rolle i fosterhjemsoppdraget. Mange barn savner mer tid og oppmerksomhet fra foreldre, og både foreldre og barn etterlyser avlastningsordninger for å få mer alenetid sammen. Mange barn savner også støtte og etterlyser tilbud om samtaler og kurs for barn som har fostersøsken. Vurderingen om å avslutte et oppdrag som fosterhjem kan ha flere grunner. De viktigste er hensynet til egne barn, manglete avlastning, vanskelig samarbeid med barneverntjenesten og manglende oppfølging og veiledning.

Höjer (et al., 2013) gjennomførte en internasjonal litteraturgjennomgang om påvirkning av fosterhjemsoppdraget på fosterhjems biologiske barn. Den ble gjennomført for å identifisere hvordan omsorgspersoners barn kunne være mer forberedt og støttet når familiene deres er fosterhjem. Viktige funn i denne gjennomgangen var at det å være involvert i beslutningen om å bli fosterhjem forbedret tilpasningen til oppdraget. Det å få god informasjon om positive og negative aspekter ved fosterhjemsoppdraget og informasjon om det spesifikke fosterbarnet var sentralt. Men flere av de inkluderte studiene viste også at mange ikke vil ha for mye og sensitiv informasjon, da dette er krevende for biologiske barn å håndtere. Funnene viste også at det er viktig for fosterforeldre å sikre tid alene med egne biologiske barn. Viktigheten av at det blir gitt informasjon og snakket med alle medlemmer av

fosterfamilien når en plassering avsluttes, slik at biologiske barns følelser og opplevelser anerkjennes, ble også vektlagt.

2.3.4 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg presentert teoretisk rammeverk for denne forskningsstudien, samt gjennomgått relevant forskning. Jeg har lagt vekt på systemteori, og sentrale begreper som homeostase og sirkularitet. Familiesystem teori og modellen om familielivssyklus har også blitt gjennomgått, sammen med modeller og teorier om resiliens, stress og tilpasning i familier. Til slutt i kapitlet presenterte jeg aktuell forskning med fokus på fosterhjem og fosterhjems egne biologiske barn. Dette rammeverket er utvalgt utfra min forforståelse, funnene og analysen av disse, samt tidligere forskning. Et annet blikk og en annen forforståelse ville kanskje medført andre perspektiver og rammer.

3 Metodologi

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for forskningsstudiens metodologi. Å bruke en metode betyr å følge en bestemt vei mot et mål. De viktigste kjennetegnene ved metode er systematikk, grundighet og åpenhet (Johannessen et al., 2016, s.25). Dette kapitlet skal vise hvilke valg som har vært med på å forme denne studien. Innledningsvis vil jeg ta for meg det vitenskapsteoretiske ståstedet, sosialkonstruksjonismen, som er grunnmuren i denne forskningsstudien. Deretter vil jeg gå igjennom forskningsstudiens design og vise hvordan jeg har gått frem i praksis. Samtidig gjør jeg rede utvalg og rekruttering. Deltakerne presenteres kort gjennom en tabell. Jeg vil så gå igjennom analysemodellen jeg har valgt. Til slutt redegjør jeg for etiske hensyn og studiens reliabilitet, validitet og overførbarhet.

I denne forskningsstudien brukes betegnelsen deltaker om beredskapsforeldrene som har vært med i studien. Deltaker brukes fordi det etter mitt syn samsvarer med perspektivet om at kunnskap utvikles i interaksjon mellom forskeren og de som ble intervjuet, og at det foregår i et samspill.

3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted

Vitenskapsteori er samlebetegnelsen for ulike perspektiver vitenskap kan studeres ut ifra (Thomassen, 2018, s.15). Vitenskapsteorien reiser, tett knyttet til spørsmål om metodologi, også spørsmål om ontologi og epistemologi. Ontologi krever svar på spørsmålene: Hva er virkelighetens form og natur? Hva er det som kan vites om det? (Guba & Lincoln, 1994). Epistemologi er filosofien om kunnskap, også kalt en erkjennelsesteori. Den rommer en langvarig diskusjon om hva kunnskap er og hvordan den oppnås (Kvale & Brinkmann, 2015, s.69). Det vitenskapsteoretiske ståstedet i denne forskningsstudien er sosialkonstruksjonismen.

3.1.1 Sosialkonstruksjonismen

Begrepet sosialkonstruksjonisme ble først lansert av Berger og Luckman i 1967 (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s.33; Lock & Strong, 2014, s.19). Burr (1995) referert i Johnsen og Torsteinsson (2012, s.33) sier at det finnes flere teoretiske tilnærmelser som kan klassifiseres som sosialkonstruksjonistiske, og at det finnes noen felles kjennetegn for disse teoretiske tilnærmingene. Det vektlegges blant annet at kunnskap skapes i selve den språklige relasjonen i sosiale fellesskap (Lock & Strong, 2014, s. 31; Thomassen, 2018, s. 180). Sosialkonstruksjonisme handler om at mening skapes i språket, i relasjon med andre. Det hevdes at virkeligheten vi forsøker å erkjenne, aldri er den virkelige virkelighet, men derimot en fortolket virkelighet (Rasborg, 2013, s.403). Objektivitet i betydningen av universell og allmenngyldig kunnskap er derfor en umulighet (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 35)

Ifølge Jensen (2009, s.61) er sosialkonstruksjonismen som begrep, særlig innenfor familierapien, ofte knyttet til Kenneth J. Gergen (1935) og hans utsagn «vi kommuniserer, derfor er vi» (Jensen, 2009, s.61). Gergen (2010, s. 13) formidler at det vi betrakter som verden i stor grad avhenger av hvilken tilgang vi har, og tilgangen avhenger av de sosiale relasjoner vi er en del av. Gergen (2010, s.15) argumenterer for at sosialkonstruksjonister ikke sier at noe ikke finnes, eller at det ikke er noen virkelighet. Det som er avgjørende er at når mennesker definerer noe som virkelig, for eksempel døden eller solen, så snakker de ut fra et bestemt synspunkt.

Denne forskningsstudien holder oppe ideen om at det i interaksjonen mellom forsker og deltaker skapes mening. Intervjuenes forløp reflekterer relasjonene som skapes mellom forsker og deltaker. Deltakeren gir uttrykk for erfaringer og synspunkt, som også er preget av vedkommende sine kulturelle og sosiale omgivelser. Analysen vil være preget av forskerens fortolkning av datamaterialet (Thagaard, 2013, s.95).

Jeg vil videre presentere kvalitativ metode, analysemetode og etiske hensyn, samt gjøre kort rede for studiens kvalitet.

3.2 Kvalitativ metode

Jeg har valgt å bruke en kvalitativ metodisk tilnærming i denne forskningsstudien. Kvalitativ metode er valgt på bakgrunn av problemstillingen. Jeg ønsket å få økt kunnskap om beredskapsforeldres erfaringer, opplevelser og refleksjoner om hvordan oppdraget påvirker deres familiesystem. Mitt vitenskapsteoretiske ståsted støtter også dette valget. Kvalitative tilnærminger preges av mange typer av data og analytiske fremgangsmåter, men en viktig målsetting er å oppnå en forståelse av sosiale fenomener (Thagaard, 2013, s.11). Kvalitativt intervju er velegnet for å få informasjon om hvordan personene som intervjues opplever og forstår sin livssituasjon, erfaringer og sine omgivelser (Thagaard, 2013, s.58). Det er også hensiktsmessig dersom man skal undersøke fenomener man ikke kjenner så godt, som det er forsket lite på, eller som man ønsker å forstå fyldigere (Johannessen et al., 2016, s.28). Jeg vil i det neste kapittelet redegjøre for mitt valg av datainnsamling, det kvalitative forskningsintervjuet.

3.2.1 Kvalitativt forskningsintervju

Intervju gir et særlig godt grunnlag for å få innsikt i informanternes erfaringer, tanker og følelser (Thagaard, 2013, s.95). Det kvalitative forskningsintervjuet søker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side, og det er et mål å få fram betydningen av folks erfaringer og avdekke deres opplevelse av verden (Kvale & Brinkmann, 2015, s.20). Strukturen i forskningsintervjuet har mye til felles med den dagligdagse samtalen, men involverer en bestemt metode og spørreteknikk (Kvale & Brinkmann, 2015, s.22). I et intervju konstrueres kunnskap i samspill mellom intervjueren og den som blir intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015, s.22). Det kvalitative forskningsintervjuet kan utformes på ulike måter, og det kan preges av lite struktur eller mye struktur (Thagaard, 2013, s.97). I denne studien har jeg valgt semistrukturert intervju, og det befinner seg mellom ytterpunktene av lite eller mye struktur (Thagaard, 2013, s. 98). Et semistrukturert intervju har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt, men intervjueren kan bevege seg fram og tilbake mellom temaer og spørsmål i den rekkefølgen som oppleves som naturlig underveis i intervjuet (Johannessen, 2016, s.146). Det semistrukturerte intervjuet harmonerte med mitt ønske om å løfte fram beredskapshjemmenes unike fortellinger gjennom denne forskningsstudien.

3.2.2 Utvikling av intervjuguide

I forskningsstudien ble en intervjuguide utarbeidet som utgangspunkt for de semistrukturerte intervjuene (Vedlegg 3). En intervjuguide er en liste over temaer og spørsmål, som skal gjennomgås. Disse springer ut fra forskningsstudiens problemstilling (Johannessen, 2016, s. 147). Intervjuguiden ble utarbeidet ved hjelp av forskningsspørsmålene, og inneholdt sentrale tema og spørsmål som jeg ønsket å få belyst. Thagaard (2013) beskriver at et kvalitativt intervju ofte omfatter personlige temaer, som krever en viss fortrolighet. Samspillet mellom forskeren og den som blir intervjuet bidrar til å utvikle kunnskap, og kunnskapen skapes i skjæringspunktet mellom intervjueren og den intervjuedes synspunkter (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 156). Oppbyggingen og rekkefølgen på temaene kan være avgjørende for hvordan intervjuet forløper, særlig der det handler om personlige temaer (Thagaard, 2013, s.110). Det var viktig for meg å være bevisst på dette aspektet ved oppbyggingen av intervjuguiden. Intervjuguiden startet med nøytrale temaer, for så gradvis å komme inn på mer personlige og mulige emosjonelle temaer. Jeg var bevisst på å tone ned det emosjonelle nivået mot slutten av intervjuene, og la da inn mer nøytrale spørsmål igjen. Det er forskeren som har ansvaret for å skape en tillitsfull atmosfære, samt å tone ned det emosjonelle nivået mot slutten av intervjuet (Thagaard, 2013, s. 110)

I prosessen med intervjuguiden presenterte jeg utkastet til kollegaer for å sjekke ut om de hadde innspill eller betraktninger. Et innspill jeg fikk var å tydeliggjøre tema fem, som handlet om oppfølging. Det førte til at jeg la til spørsmålet *hvilken oppfølging har vært/ er hjelpsom for dere?* Jeg valgte i tillegg å gjennomføre et pilotintervju med et beredskapshjem jeg kjente fra før, både for å teste intervjuguiden og for å øve meg på å intervju. I pilotintervjuet gjorde jeg meg viktige erfaringer om rollen som intervjuer, og fikk verdifulle tilbakemeldinger på hvordan spørsmålene, strukturen og rammen for intervjuet opplevdes. Noen av spørsmålene opplevdes som repeterende og lite utvidende, mens andre måtte jeg spisse mer. For eksempel var et spørsmål om *hvordan det er/ har vært å være både beredskapsforeldre og foreldre?* Dette spørsmålet opplevde jeg at ikke ble så relevant fordi det ble dekket gjennom andre spørsmål, samtidig som jeg opplevde at det var et vanskelig spørsmål for deltakerne å svare på. Jeg erfarte også at det var viktig å be om eksempler og stille mest mulig konkrete spørsmål. Dette førte til at jeg la inn flere *kan du gi eksempler på dette* i intervjuguiden. Jeg opplevde i prøveintervjuet at det ga en oversikt å følge den

overordnet intervjuguiden, samtidig som det ga en fleksibilitet ved å kunne veksle mellom tema og spørsmål for å følge beredskapsforeldrenes fortelling. Jeg ville ved hjelp av intervjuguiden sikre at vi var innom alle temaene jeg tenkte ville ha relevans for å få besvart forskningsspørsmålene, samtidig som jeg ønsket muligheten til å være fleksibel med tanke på å få fram beredskapsforeldrenes unike opplevelser og erfaringer.

3.2.3 Utvalg og rekruttering

I kvalitativ forskning er det ønskelig å få mye informasjon om et begrenset antall informanter (Johannessen, 2016, s.112). Utvalget i en kvalitativ undersøkelse bør være stort nok og relevant for å belyse problemstillingen. Er utvalget for stort kan det være lite tid til å foreta en dyptgående analyse av intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015, s.148). Kvale & Brinkmann (2015, s.149) formidler at analyse av noen få tilfeller gjør det mulig for forskeren å være mer grundig, samt at det er mulig å si interessante ting om samfunn og kultur ut ifra en analyse av bare et fåtall eksempler. Hensikten med kvalitativ forskning er ikke nødvendigvis generalisering, men snarere å få mest mulig fyldige beskrivelser av et fenomen (Johannessen et al., 2016, s.114). Da jeg tok innover meg dette poenget og forskningsstudiens begrensede omfang, endte jeg med å intervju fire par beredskapsforeldre.

Jeg gjennomførte en strategisk utvelgelse fordi rekruttering av informantene hadde et klart mål. En strategisk utvelgelse innebærer at det bestemmes hvilken målgruppe som må delta for å skaffe nødvendig data, for så å velge personer fra denne målgruppen til å delta i forskningsstudien (Johannessen et al., 2016, s.115). Beredskapsforeldrene skulle ha tilfelles at de jobbet som statlig beredskapshjem, de var par med felles biologiske barn, samt at de hadde hatt flere plasseringer. Begrunnelsen for at beredskapshjemmene skulle være statlige oppdragstakere handlet om at jeg da visste at kontraktsbetingelsene og rammevilkårene var like.

Jeg henvendte meg til avdelingsledere i ulike beredskapshjemsavdelinger i to regioner i Bufetat. På mine vegne henvendte de seg ut i sine avdelinger for å høre om noen kunne være åpne for å delta som informanter. Dette oppfatter jeg som det som kalles tilgjengelighetsutvalg (Thagaard, 2013, s. 61). Tilgjengelighetsutvalg innebærer at noen på vegne forskeren tar kontakt med mulige informanter (Thagaard, 2013, s.61). Deretter sendte

jeg ut skriftlig informasjon om forskningsprosjektet. Jeg fikk på denne måten kontakt med fem aktuelle beredskapshjem. Av ukjente årsaker falt det ene fra, og jeg endte med å intervju fire av dem.

I tråd med forskningsstudiens problemstilling valgte jeg, som tidligere nevnt, å intervju begge beredskapsforeldrene. Bjørnholt og Farstad (2014, s.4) uttrykker at det finnes et forbehold hos enkelte forskere mot å intervju par sammen. Forbeholdet handler om at det å intervju paret sammen gir dårligere data enn om paret intervjues separat. Bjørnholt og Farstad (2014) mener derimot at forskeren sikres et rikere datamateriale ved å gjennomføre parsamtaler istedenfor individuelle. Fordelene ved parintervju er blant annet at paret får et felles refleksjonsrom og forskeren får tilgang til parets interaksjon. Det å se parets interaksjon med hverandre i intervjusituasjonen kan også tilføre studien ny data (Bjørnholt & Farstad, 2014, s.17). Dette samsvarte med refleksjonen jeg gjorde meg da jeg bestemte meg for parintervju. Jeg hadde en hypotese om at ved å intervju paret sammen kunne det føre til andre refleksjoner, og det ville gi mulighet til å få en bredere kunnskap om beredskapsforeldrene sine opplevelser. Jeg var også oppmerksom på muligheten for at deres svar ble tilpasset til hverandre, eller at en kunne ha en dempende effekt på den andre slik at vedkommende ikke slapp like mye til. Men argumentene om at det kunne sikres rikere datamaterialet ved parintervju, gjorde at jeg valgt dette framfor individuelle intervjuer.

3.2.4 Presentasjon av informantene

I dette kapittelet vil jeg gi en kort gjennomgang av deltakerne i forskningsstudien. De presenteres ytterligere i tabellen under. Det var fire par beredskapsforeldre som ble intervjuet, og den ene parten var oppdragstaker. Alle parene bestod av en kvinne og en mann. Kjønn er ikke tema i denne forskningsstudiens begrensede omfang, men jeg vurderte det allikevel som positivt at oppdragstakere av begge kjønn var representert. Kanskje kunne det favne flere perspektiver. Det har vært svært viktig å anonymisere deltakerne slik at de ikke kan gjenkjennes. Dette handler både om deltakerne og deres fortellinger, men også med tanke på plasseringene de har og har hatt.

Tabell 1: Oversikt over forskningsstudiens informanter

Kjennetegn	Beredskapsforeldre 1	Beredskapsforeldre 2	Beredskapsforeldre 3	Beredskapsforeldre 4
Aldersgruppe barn plassert	0-18 år	12-18 år	12-18 år	12-18 år
Oppdragstaker	Hun	Hun	Hun	Han
Biologiske barn	Ja	Ja	Ja	Ja
Hjemmeboende biologiske barn ved intervju tidspunkt	Ja	Nei	Nei	Ja
Antall år som beredskapshjem	Under 10 år	Under 10 år	Under 10 år	Over 10 år

3.2.5 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene ble gjennomført under koronapandemien, og det var viktig å overholde gjeldende regler for smittevern (Folkehelseinstituttet, u.å.). Deltakerne fikk velge om de ønsket å gjennomføre intervjuet i eget hjem eller på et kontor. Alle inviterte meg hjem, og det var ingen nasjonale eller lokale begrensinger på dette tidspunktet som vanskeliggjorde gjennomføringen. Tre av intervjuene ble gjennomført i løpet av tre ukers tid høsten 2021, mens det siste intervjuet ble gjennomført to måneder senere. Intervjuene tok fra en time og femten minutter til en time og førti minutter. Jeg tok opp intervjuene med båndopptaker.

Kvale og Brinkmann (2015, s. 160) formidler at det skapes god kontakt ved at intervjueren lytter oppmerksomt og viser interesse, og at intervjueren er klar over hva vedkommende ønsker å vite. Fra pilotintervjuet tok jeg med meg viktigheten av å ramme inn og å sette konteksten tydelig, nettopp for å skape et godt utgangspunkt for intervjuet. Jeg startet derfor intervjuene med å kort informere om forskningsstudiens formål og sjekke ut om deltakerne hadde noen spørsmål. Et av innspillene jeg fikk fra Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (vedlegg 1) var viktigheten av å minne deltakerne på deres særskilte taushetsplikt opp mot oppdraget. Jeg var derfor nøye på å informere om taushetsplikten, både deltakernes og min, i denne konteksten. Samtlige hadde lest informasjonsskrivet

(vedlegg 2) i forkant, og signerte samtykkeerklæringen (vedlegg 2) da vi møttes. Det var også viktig for meg å klargjøre min rolle som forsker i denne sammenheng. Dette gjorde jeg for å skape størst mulig åpenhet og om mulig forhindre at rollene som forsker og som konsulent for beredskapshjem *ikke* ble sammenblandet. Jeg fulgte intervjuets planlagte regi, og i etterkant av intervjuene forsøkte jeg å lukke samtalen slik at det ble avrundet på en god måte. Jeg var bevisst på å gi deltakerne mulighet til å kommentere, stille spørsmål og fortelle om hvordan de opplevde intervjuet i etterkant.

I rollen som intervjuer ble jeg oppmerksom på det å fremstå nøytral og ikke gi mer respons enn nødvendig, samtidig som jeg gjennom bekræftelser ved nikk, mhm eller smil ønsket å skape en tillitsfull atmosfære. Thagaard (2013, s.110) formidler at en god og tillitsfull atmosfære ikke kan undervurderes. Det var derfor viktig for meg å være en person de kunne oppleve tillit til, som ville dem og deres fortelling vel. I min jobb som veileder er jeg også opptatt av å skape allianse og et samarbeid, og jeg er også vant til å lytte og stille spørsmål. Selv om dette var to ulike roller, opplevde jeg denne erfaringen som nyttig.

Jeg førte en forskningslogg med refleksjoner etter intervjuene, som jeg skrev så raskt jeg kunne etter hvert intervju. Jeg satte også av tid mellom hvert intervju til å lytte igjennom. Da opplevde jeg å bli bedre kjent med meg selv som intervjuer. Blant annet hørte jeg at jeg hadde en tendens til å oppsummere underveis. Min intensjon ved dette var å sikre at jeg hadde forstått dem riktig. Jeg forsøkte å være nøytral og bruke minst mulig unødvendige ord, men hørte at jeg hadde mange fyllord, som liksom og ehm og flere bekræftende mhm. Jeg oppdaget at ved bekræftende lyder og å nikke og smile ble informantene møtt på en slik måte at det oppfordret dem til å by på seg selv og sin fortelling. Kanskje ville jeg ikke fått denne informasjonen om jeg hadde vært enda mer nøytral i kroppsspråk og ord. Da jeg hørte på meg selv opplevde jeg også at jeg med fordel kunne være enda mer spisset i spørsmålsstillingene. Jeg brukte ofte ordene *på en måte* og *liksom*. Noen ganger kunne dette ha en avvæpnende effekt, mens andre ganger kunne det føre til at spørsmålet ble utydelig.

3.2.6 Transkribering

Å transkribere betyr å skifte fra en form til en annen (Kvale & Brinkmann, 2015, s.205).

Transkripsjoner er oversettelse fra muntlig samtale til skriftlig tekst, og konstruksjonene man

gjør underveis ved oversettelse av talespråk til skriftspråk, krever en rekke vurderinger og beslutninger (Kvale & Brinkmann, 2015, s.210). Det finnes ikke en universell form for transkripsjon av forskningsintervjuer, men det er allikevel valg som skal tas (Kvale & Brinkman, 2015, s. 208). I transkriberingen forsøkte jeg å gjengi deltakernes språk mest mulig ordrett, med stor grad av registrering av lyder som ehm og mhm, fyllord, gjentakelser og pauser (Vedlegg 4). Jeg valgte også å transkribere latter og tilfeller der informantene ble berørt, for eksempel ved gråt. Fordi noen av informantene hadde dialekt, valgte jeg å skrive uten dialekt, som et ytterligere bidrag til anonymisering. I tillegg anonymiserte jeg også navn på personer og steder, som ble nevnt i intervjuene, ved å gi det en kode. Dette også for å forhindre at deltakernes identitet skal kunne avsløres.

Jeg opplevde transkriberingen som tidkrevende og omfattende, men også spennende og interessant. Uten erfaring med transkribering var dette en langsom prosess, men jeg ble godt kjent med meg selv i rollen som intervjuer og ikke minst med datamaterialet. Jeg erfarte at jeg fikk et unikt dypdykk i materialet, og dette opplevdes som verdifullt i forskningsprosessen. Da jeg første gang lyttet til intervjuene syntes jeg det var vanskelig å skille ut hva som var relevant for problemstillingen i mengden av data. Jeg opplevde at jeg fikk bedre oversikt gjennom transkripsjonsprosessen. Da oppdaget jeg for eksempel nyanser og temaer jeg ikke hadde registrert under selve intervjuene.

3.2.7 Egen forforståelse

Thagaard (2013, s. 86) sier at «når forskeren er observatør i egen kultur, kan det være lettere å oppnå en forståelse av informantenes situasjon». Det å forske i egen kultur er jo på mange måter det jeg gjør i dette forskningsprosjektet. Da er det viktig at jeg er oppmerksom på både fordeler og fallgruver ved dette. Thagaard (2013, s.86) beskriver at det kan være lettere å oppnå forståelsen av deltakernes situasjon, fordi forskeren deler mange av de samme erfaringene med dem. Lykkeslett og Gjengedal (2007, s.700) beskriver hvordan en forsker aldri kommer inn i feltet, uansett om det er kjent eller ukjent, uten å være forutinntatt. Observasjoner vil være påvirket av tidligere erfaringer og forforståelse. Det at jeg kjenner feltet godt, kunne være en fordel i studien fordi jeg har innsikt i og kunnskap om beredskapshjemmenes oppdrag. Fordi jeg deler mange av de samme erfaringene som

deltakerne, kunne det være utfordringer knyttet til å få innsikt i de sidene av kulturen både deltakerne og jeg tar for gitt. Utfordringen ble å se det også med et «utenfra blikk», og ikke lete etter bekreftelser på mine antakelser. Min erfaring med feltet har antakelig også påvirket både formulering av spørsmålene og tolkningen av svarene. En annen forsker uten samme bakgrunn og forforståelse kunne ha stilt andre spørsmål og tolket andre svar. Lykkeslett og Gjengedal (2007, s. 703) presiserer at det er viktig å være bevisst egen forforståelse, og samtidig etterstrebe balanse mellom egen og feltets kontekst. Jeg har underveis og gjentatte ganger i denne studien vært nødt til å bytte perspektiv og utfordre meg selv på egen forforståelse og punktueringer jeg har gjort underveis i prosessen.

3.3 Refleksiv tematisk analyse

Analysemetoden jeg har valgt å bruke i denne forskningsstudien er refleksiv tematisk analyse inspirert av Braun og Clarke (2022). I dette kapittelet kommer jeg til å gi en kort gjennomgang av analysemetoden og dens utvikling, deretter vil jeg gå igjennom de seks fasene i analyseprosessen. Jeg vil også kort beskrive hva jeg har gjort under hver fase i analyseprosessen.

Tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere og rapportere mønstre (temaer) i datamaterialet (Braun & Clarke, 2006, s. 79). Braun og Clarke (2022) beskriver at tematisk analyse (TA) ikke er en homogen metode og at det finnes mange ulike måter å gjennomføre en tematisk analyse på. Braun og Clarke (2019, s.1) viser til at interessen og populariteten for deres tilnærming til TA har eksplodert siden de utga sin første artikkel om analysemetoden i 2006. På bakgrunn av egen refleksjon og utvikling kaller de i dag sin tilnærming for refleksiv tematisk analyse (Braun & Clarke, 2019, s.1; Braun & Clarke, 2022, s.5). Refleksivitet handler om kritisk refleksjon knyttet til egen rolle som forsker, egne antakelser, forventninger og valg i forskningsprosessen, men også om forskningsprosessens praksis og prosess (Braun & Clarke, 2022, s.5). Refleksiv TA beskrives som lett tilgjengelig og teoretisk fleksibel. I det ligger det at den ikke er bundet til en spesifikk epistemologi, men det betyr ikke at man ikke må gjøre rede for sitt ståsted (Braun & Clarke, 2022, s. 4). Teori er det som gir refleksiv TA både dets fundament og analytiske kraft (Braun & Clark, 2022, s57).

En viktig dimensjon i refleksiv TA er om analysen har en induktiv (datastyrt) eller deduktiv (teoristyt) tilnærming. Induktiv tilnærming betyr at utviklingen av koder og temaer er drevet av dataene. I refleksiv TA er det ikke en ren induktiv tilnærming fordi forskeren aldri kan frigjøre seg fra sine perspektiver og teoretisk kunnskap. Hvem forskeren er vil forme hva som legges merke til i dataene, og de historiene som fortelles om deltakerne (Braun & Clarke, 2022, s.56). I den deduktive tilnærmingen blir koding og temaer formet av eksisterende teori. Teorien tilbyr en tolkende linse å se data igjennom (Braun & Clarke, 2022, s.56). Braun og Clarke (2022, s. 10) beskriver at denne dimensjonen ikke er enten eller, men at det er et spektrum og at koding og utvikling av temaer kan inneholde begge tilnærmingene. I denne forskningsstudien har analysen elementer av begge tilnærmingene. Den har en grunnleggende systemisk forankring, som dermed har gitt et sett briller å se på dataene med. Samtidig har utvikling av temaene vært drevet av datamaterialet, og det har vært utgangspunktet for meningsskapning i kodingsprosessen.

3.3.1 Refleksivitet i analyseprosessen

Refleksivitet handler om å reflektere rundt egne antakelser, forventninger, valg og handlinger gjennom hele forskningsprosessen (Braun & Clarke, 2022, s.14). I prosessen med å gjennomføre denne forskningsstudien har jeg stått i mange valgsituasjoner, små og store. Dette har tidvis opplevdes som overveldende. Jeg må innrømme at det har vært vanskelig å begrunne alle valg som har blitt tatt, men jeg har forsøkt å være åpen og transparent gjennom hele prosessen. Jeg har forsøkt å reflektere over egen forforståelse og vært særlig opptatt av dette fordi jeg jobber med beredskapshjem til daglig. Det å ta to skritt tilbake og sjekke ut underveis om dette er noe jeg mener, eller om det er deltakernes stemme, har vært nyttig. Jeg har også vært bevisst at dette er en pågående prosess gjennom dette arbeidet. Jeg har tatt på stort alvor å forvalte deltakernes stemmer i denne prosessen. Som Braun og Clarke (2022, s.15) formidler, er refleksivitet en reise og ikke et reisemål.

3.3.2 Analyseprosessen

Braun og Clarke (2022) beskriver seks faser i refleksiv tematisk analyse. Disse vil bli redegjort for i kapitlene under. Hver fase har sitt kapittel. Det presiseres at termen faser brukes

istedenfor steg fordi det bedre beskriver prosessen (Braun & Clarke, 2022, s. 34). Steg antyder en mer lineær modell, mens analyseprosessen i refleksiv TA bør forstås sirkulær, dynamisk og gjentakende (Braun & Clarke, 2022, s. 36). For meg har det i praksis betydd at når jeg analyserer beveger jeg meg frem og tilbake og i sirkler mellom de ulike fasene gjennom analyseprosessen.

3.3.3 Fase 1- Bli kjent med data

I den første fasen er det viktig å gjøre seg godt kjent med og fordype seg i datamaterialet i sin dybde og bredde, for å få et godt grunnlag i den videre analyseprosessen (Braun & Clarke, 2022, s. 43). Dette innebærer å lese datamaterialet flere ganger og lytte igjennom lydopptakene i hvert fall en gang. I tillegg skrives tanker og ideer fra gjennomlesningen ned. Som leser bør man være aktiv, refleksiv og analytisk også i denne fasen (Braun & Clarke, 2022, s. 43).

Jeg lyttet igjennom alle intervjuene en gang før jeg transkriberte dem, og fikk da en god påminnelse om stemningen og tonen i intervjuene. I tillegg leste jeg hvert intervju flere ganger etter transkribering, og noterte samtidig ned refleksjoner jeg gjorde meg. Ved å jobbe med datamaterialet på ulike måter, gjennom lytting, skriving og lesing, opplevde jeg å få datamaterialet inn under huden på flere måter.

3.3.4 Fase 2 - Koding

I den andre fasen jobbes det systematisk og grundig gjennom hele datamaterialet i en prosess hvor forskeren er aktivt deltakende. Det vies like mye oppmerksomhet til hele datamaterialet, og data som virker potensielt interessant, relevant eller meningsfullt for studiens problemstilling identifiseres og kodes (Braun & Clarke, 2022, s. 35). Koder er analysens byggeklosser, og kodene skal gis meningsfulle beskrivelser (Braun & Clarke, 2022, s. 52).

I denne fasen startet jeg med å lese igjennom intervjuene nok en gang, mens jeg brukte markeringstusj for å markere viktige ord, setninger og lengre utdrag jeg opplevde meningsfullt for problemstillingen. Jeg prøvde og feilet før jeg fant en god struktur og systematikk i kodingsprosessen. På et tidspunkt satt jeg med så mange post it lapper og

notater i ulike farger at jeg opplevde det som rotete og uoversiktlig. Jeg startet derfor på nytt og benyttet meg av ulike farger til hvert intervju for tydeligere å kunne skille dem fra hverandre. Etter å ha gjort dette på papir, gikk jeg igjennom intervjuene på nytt på datamaskinen og markerte også her kodene i forskjellige farge til hvert intervju. Samtidig la jeg inn de kodene jeg tidligere hadde tusjet ut på papir. Kodene var som regel setninger eller lengre deler, og ikke enkeltstående ord i teksten. Etter denne fasen satt jeg igjen med i overkant av 60 koder. Til slutt i denne fasen lagde jeg en tabell hvor jeg hadde teksten med overstrykningene i midten, mens kodene ble trukket ut og navngitt til venstre for teksten og jeg noterte aktuell teori, litteratur og ideer til høyre.

Ingen forutsigbarhet	<p>I: ja, for hva er <u>aldresgruppa deres</u>.</p> <p>T: Det er egentlig 4-12, men nå er det 0-18.</p> <p>I: Ja. I praksis.</p> <p>T: I praksis så er det det. Og det er klart at ehh det er ehh det er ulike utfordringer. Ehhm, vi har hatt mange søsken. Men jeg tenker jo det (..) hvis vi skal snakke sånn generelt så er det jo det på en måte begrensningene er jo på en måte at du ikke har(.) Du har jo ingen forutsigbarhet. I familien. Altså, vi kan ikke bestille en sydentur og tenke at da kan vi reise.</p>	Manglende kontroll i eget liv
Vet ikke når vi har fri	<p>Ehh..</p> <p>P: Det veit man ikke...</p> <p>T: Nei. Nei vi vet ikke når vi har fri. Vi får en viss forutsigbarhet når de har funnet et fosterhjem eventuelt. Eller. Men korte plasseringer så vet du ikke. Først så er det 14 dager før det skal opp i fylkesnemnda og så er det eventuelt seks uker til det skal (uklart) opp. Og så skal det neste. Så det er ganske uforutsigbart. Og det tenker jeg vel er kanskje det som (..) Vi blir bedt med da, til syden eller på hytta til noen da ikke sant, og bare: nei, det kan vi ikke.</p>	
Begrensende å ikke kunne planlegge fram i tid. Uforutsigbart	<p>P: Vi veit ikke om ikke vi kan</p> <p>T: Nei, vi veit ikke om vi kan. Og det er kanskje det som er mest begrensende.</p> <p>P: Ja.</p>	Fleksibilitet

3.3.5 Fase tre – Generere innledende temaer

I den tredje fasen starter arbeidet med å identifisere mønstre og tematikk på tvers av datamaterialet. Kodene fra fase to analyseres for å forsøke å finne bredere og meningsfulle temaer relevante for studiens problemstilling. Temaer beskriver bredere og delte betydninger, og man reflektere om hvordan de ulike temaene relaterer til hverandre (Braun & Clarke, 2022, s.15).

I denne fasen opplevde jeg det Braun og Clarke (2019, s.7; 2022, s. 8; 2022, s.78) poengterer om at temaene ikke bare ligger i dataene og venter på å bli funnet, men at de må jobbes fram i en aktiv og engasjert prosess. Jeg erfarte raskt at jeg måtte gå tilbake til fase to og jobbe mer med kodingen, før jeg igjen gikk tilbake og fortsatte i den tredje fasen. Jeg startet med å skulle klippe ut sentrale koder og plassere dem sammen i temaer. Da jeg etter hvert innså omfanget av oppgaven, besluttet jeg å gjøre tilsvarende prosess på datamaskinen. Jeg lagde et Excel-ark, hvor jeg samlet kodene som kunne høre til samme hovedtema og plasserte dem under hverandre i samme kolonne. Hovedtemaene ble gitt tentative navn. I dette skjemaet flyttet jeg koder fram og tilbake, la til og tok bort, og samtidig opplevde jeg at det var en måte å holde oversikt på. Underveis i denne fasen måtte jeg jevnlig minne meg selv på studiens problemstilling. Jeg oppdaget at jeg jobbet fram temaer som var interessante, men som ikke svarte på studiens problemstilling. Jeg sjekket ut med meg selv hele tiden om jeg overså noe som var viktig og som ikke var i mitt fokus, og om innholdet jeg valgte ut primært var noe jeg ønsket å finne basert på min forforståelse.

Å leve med risiko	Livstil/ oppdrag for hele familien? 1) mening med oppdraget 2) Ivarretakelse av familien 3) bundet og frihet	Å trenge et pusterom	Leve med uforutsigbarhet? - å være i beredskap - ulike plasseringer - utilstrekkelighet
			grodd fast i miljøet, fått seg venner. Og så skal du rive de opp igjen. Da er det nesten sånn at jeg kaster inn håndkleet og sier: vet du ha. Da kan de helle bo her. I istedenfor at man skal utsette den for det da.
185.Meste tiden var jo kanskje at han ikke var så snill- (latter) (..) det kvinnesynet og (..) ja og alt slikt da (..) og da han prata med brødrene sine- da var prata- vi skjønte jo ikke hva han sa det var da gikk det på (anonymisert) og det 186.Mhm 187.Du vet ikke hva dem (latter) 188.Mhm 189.Det gjaldt å drepe 190.Ja	1. Og det sier jo du- du sier at du føler at du har mistet hjemmet ditt (.) fordi at du kom- du kan jo liksom ikke (.) du kan ikke komme hjem og gjøre helt som du vil alltid- føler du- det er i hvert fall det du har sagt. Ja det er jo å miste pla- plassen din		vi har liksom ikke noe å tilby lenger. Det er bare oppholdssted. Da mangler man litt mening med oppdraget da.
er på tur ut på vidotta som begynner å trekke sånn hvis vi kunne nevne noen ehm som da tar retning Oslo S ehm vi har heldigvis ikke tror jeg hatt unge unge jenter i tretten fiorten	1. sa jeg greit send han hit for vi har ikke noen barn eller her er det bare voksne og stort sett meg og han (..) så det er klart at det- der		: Bare det å få beskjed om at han skal da risikere ikke få til å være med i bryllupet det resulterte i vi tok ulønna permision i en måned.

3.3.6 Fase fire - Utvikle og vurdere temaer

Den fjerde fasen utvides og vurderes de innledende temaene fra fase tre. Forskeren engasjerer seg på nytt i kodene og hele datamaterialet. Hensikten med dette er å vurdere om de innledende temaene fra fase tre fungerer, og om den helhetlige analysen er levedyktig. Det sjekkes ut om temaene gir mening i relasjon til både kodene og datamaterialet totalt sett (Braun & Clarke, 2022, s.97). I denne fasen kan det bli åpenbart at et tema ikke er et tema, eller at det ikke svarer ut studiens problemstilling.

Jeg erfarte i denne fasen at flere av kodene kunne passe inn under flere temaer. Jeg måtte også gi slipp på et hovedtema jeg opplevde som interessant og som ble tematisert av alle deltakerne, da jeg i denne fasen oppdaget at det ikke svarte ut studiens problemstilling. Jeg endte også med å splitte et annet tema og lage et nytt hovedtema. Jeg kom ut av denne fasen med fem hovedtemaer og ti undertemaer.

3.3.7 Fase fem- Foredle, definere og navngi temaer

I den femte fasen finjusteres analysen, og forskeren forsikrer seg om at hvert tema er tydelig avgrenset og bygget rundt en sterk kjerne. Ved å skrive et kort sammendrag av hvert tema kan forskeren få en indikasjon på om temaet faktisk er tydelig avgrenset og om det passer inn i helheten. Det gis et presist og informativt navn til hvert tema. Det kan fortsatt være behov for endringer i analysen i denne fasen (Braun & Clarke, 2022, s. 36).

Da jeg gikk igjennom hvert tema ble det klart for meg at jeg måtte endre på et hovedtema med et undertema. Jeg opplevde at det ikke var tydelig avgrenset fra andre temaer. Jeg gikk da tilbake til tidligere faser i analyseprosessen og jobbet videre med dette. Det endte med at jeg kuttet ut et hovedtema, som i modifisert versjon ble undertema i et av de andre hovedtemaene. Etter denne fasen satt jeg igjen med fire hovedtemaer og ti undertemaer. Jeg jobbet mye med navn på temaene i denne fasen, og tok også med det arbeidet inn i fase seks.

3.3.8 Fase seks- Skriftliggjøring

Den sjettede fasen er den skriftlige utarbeidelsen av studien, som analyseprosessen er en del av. Braun og Clarke (2022, s. 36) beskriver at uformell skriving gjøres helt fra start i analyseprosessen, men at den formelle skrivingen gjerne starter i fase tre. Målet er å veve sammen den analytiske fortellingen med illustrerende eksempler fra datamaterialet, for å fortelle en sammenhengende og overbevisende historie som adresserer forskningsstudien problemstilling (Braun & Clarke, 2022, s.36).

Jeg startet tidlig med å notere refleksjoner jeg gjorde meg underveis. Jeg har forsøkt å sy oppgaven sammen slik at det ble en helhetlig og sammenhengende fortelling. Braun og Clarke (2022, s.36) presiserte også at en slik rapport krever mye redigering, og dette har jeg forsøkt å ta til meg i arbeidet med å skriftlig gjøre denne forskningsstudien. En tabell av hovedtemaer og undertemaer presenteres i kapittel 4.1.

3.4 Forskningsetiske hensyn

Johannessen (et al., 2016, s83) uttrykker at forskning må underordne seg etiske prinsipper og retningslinjer. I tråd med Kvale og Brinkmann (2015) ble etiske hensyn holdt oppe gjennom alle etappene av denne studien, fra planlegging, gjennomføring av intervjuene, analysen og ferdigstilling. Jeg måtte tilse at studien fulgte de forskningsetiske retningslinjene (NESH). Fordi prosjektet var meldepliktig, måtte det søkes tillatelse til å gjennomføre prosjektet mitt hos Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD). Jeg fikk tilbakemelding om at beredskapsforeldrene som velges ut for intervju burde ha vært beredskapsforeldre for flere barn, og intervjuene måtte ikke gå inn på noen av disse barna. NSD anbefalte også at deltagerne ble minnet på deres taushetsplikt i forkant av intervjuet. Da disse presiseringene ble gjort, ble søknaden godkjent. Jeg forsikret meg om at beredskapsforeldrene visste hva de samtykket til og at var et fritt samtykke. De ble også gjort kjent med at samtykket kunne trekkes når som helst i prosessen.

I og med at jeg er ansatt i Bufetat som konsulent i beredskapshjem, og beredskapshjemmene er oppdragstakere på tidsavgrensede kontrakter, kunne dette ha betydning for hvordan de svarte og hvor åpne og ærlige de var. Kanskje de svarte slik de

trodde jeg ønsket eller forventet. Det var derfor viktig å være påpasselig med å være transparent om min rolle og disse problemstillingene i forkant av intervjuene. Det var også på bakgrunn av dette jeg vurderte det som mest hensiktsmessig å rekruttere deltakere fra andre beredskapshjemsavdelinger enn den jeg selv jobber i. Jeg opplevde i et par av intervjuene at jeg ble spurt om råd om en situasjon beredskapshjemmene hadde stått oppi, eller jeg ble utfordret på å mene noe om rammebetingelsene de hadde. Da formidlet jeg at det kunne jeg ikke svare ut, men at de kunne henvende seg til leder eller sin konsulent. Dette gjorde meg mer oppmerksom på hvor tydelig jeg måtte være om hva min rolle var i denne sammenhengen, og hvor viktig det var at det var for meg ukjente beredskapsforeldre.

Forskningsintervjuet er ikke en samtale mellom likeverdige deltakere, ettersom det er forskeren som definerer og kontrollerer samtalen, og gir temaet for intervjuet (Kvale & Brinkmann, s.22, 2015). Det er en asymmetri i intervjusituasjonen, ved at det i hovedsak er deltakeren som er åpen og fortrolig (Thagaard, 2013, s.88). Samtidig kan åpenhet fra forskeren om reaksjoner og synspunkter bidra til å utvikle fortrolighet. Deltakeren har også kontroll over hva vedkommende ønsker å fortelle forskeren. I utgangspunktet vurderte jeg ikke beredskapshjem som en sårbar gruppe, men intervjuene berørte allikevel forhold som kunne oppleves sårbart for beredskapsforeldrene. Deltakerne ble informert om at jeg var tilgjengelig for samtale underveis og i etterkant, om de skulle ha behov for det.

Jeg har i dette kapitlet redegjort for forskningsetiske hensyn som har blitt vurdert og tatt gjennom hele denne studien. Jeg har forsøkt å vise refleksivitet, og at jeg gjennom hele forskningsprosessen har vært bevisst rollen som forsker i egen kultur.

3.5 Forskningsstudien kvaliteten

Dette kapitlet handler om vurderingen av om studien er utført på en troverdig og tillitvekkende måte. Dette knyttes til forskningsprosessen i sin helhet. Thagaard (2013, s.11) beskriver at forskningsresultatets troverdighet er avhengig av at prosessen på en transparent måte beskriver de valgene som har blitt tatt underveis. Jeg har forsøkt å beskrive valgene som har blitt tatt, og har også forsøkt å vise min refleksive prosess i analyseprosessen. Det oppleves som en utfordring å vurdere denne studiens kvalitet etter å

ha jobbet så mye med materialet gjennom så lang tid. Jeg forsøker å redegjøre for denne studiens reliabilitet, validitet og overførbarhet.

Reliabilitet omhandler forskerens pålitelighet (Thagaard, 2013, s. 193). Påliteligheten knyttes til at forskningen er utført på en tillitvekkende måte, og at forskeren gjør rede for hvordan data har blitt utviklet. I hele denne forskningsprosessens etapper har jeg lagt vekt på å være transparent og detaljert beskrive forskningsmetodologi og analysemetode. Jeg har også vist hvilke valg og vurderinger som har blitt tatt underveis.

Validitet handler om gyldigheten av de tolkningene forskeren har foretatt. Forskeren bør være kritisk til grunnlaget for egne tolkninger, og det har betydning for forskerens forståelse om den er knyttet til miljøet det forskes i eller ikke (Thagaard, 2013, s. 194). I arbeidet med denne forskningsstudien har jeg holdt problemstillingen og deltakernes stemmer oppe, og jeg har vært åpen om egen rolle og posisjon. Det har vært viktig å være transparent i formidlingen av resultatene.

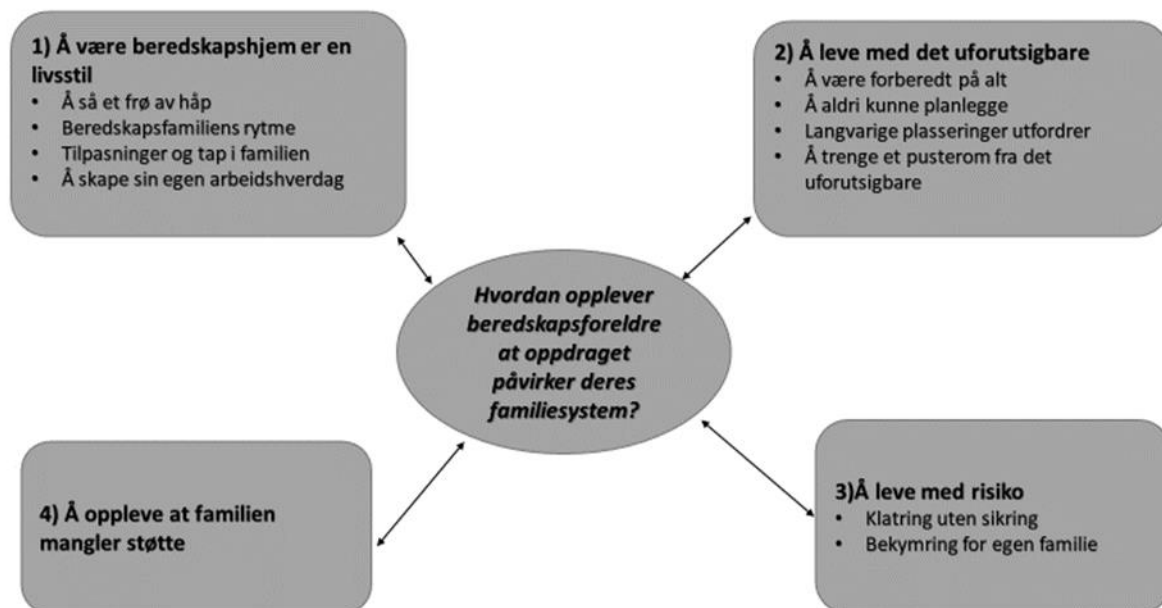
Overførbarhet handler om studiens tolkning vekker gjenklang hos lesere med kjennskap til de fenomener som studeres, og om tolkningen kan ha relevans også i andre sammenhenger (Thagaard, 2013, s. 194). Selv om studien funn ikke oppleves som sannhet for alle, mener jeg at den kan bidra til å utvide forståelsen på et område som ikke har blitt forsket på i særlig grad. Studien kan dermed ha relevans på områder som handler om beredskapshjem og fosterhjem, og påkjenninger på deres familiesystem i forbindelse med oppdraget.

4 Presentasjon av funn

I dette kapittelet presenterer jeg resultatene fra analysen. Fire hovedtemaer ble generert: 1) *å være beredskapshjem er en livsstil*, 2) *å leve med det uforutsigbare*, 3) *å leve med risiko* og 4) *å oppleve at familien mangler støtte*. De tre første hovedtemaene inneholder flere undertemaer. Det siste hovedtemaet står alene (se figur 1). Hvert hovedtema reflekterer innholdet i de mange meningsbærende enhetene, kodene, fra alle deltakerne. Alle funnene handler om deltakernes erfaringer og opplevelser med å være beredskapshjem og gir ulike beskrivelser av hvordan oppdraget påvirker deres familie. Temaene er forsøkt gjengitt på en slik måte at de besvarer problemstillingen best mulig. Braun og Clarke (2006, s.93) formidler at det er viktig å legge frem resultatet på en konsis, logisk og ikke repeterende måte for å få fram deltakernes fortellinger. Jeg har derfor valgt rekkefølgen på temaene etter hva jeg oppfatter som mest hensiktsmessig, og som på en sammenhengende og logisk måte får fram fortellingene i datamaterialet.

Jeg vil understreke at funnene og innholdet er jobbet fram og valgt ut av meg, og er dermed også preget av min forforståelse og fortolkning. En annen forsker ville antakelig ha punktuert på andre funn enn det jeg har gjort. Sitatene i funndelen er lettere redigert for å sikre bedre flyt og økt leseropplevelse. Det gjøres en introduksjon av hvert hovedtema, og det blir gjort rede for undertemaene under hvert hovedtema. Til slutt er det en kort oppsummering av funnene.

Figur 1

4.1 Å være beredskapshjem er en livsstil

Det første hovedtemaet handler om det deltakerne beskriver som en livsstil for hele familien. Det å være beredskapshjem fører til at hele familien blir direkte involvert og påvirket av oppdraget på ulike måter. Det beskrives som familiens måte å leve på, altså som deres livsstil. Denne livsstilen er beskrevet gjennom undertemaene *å så et frø av håp*, *rytmen i beredskapsfamilien*, *tilpasninger og tap* som følge av livsstilen og *å skape sin egen arbeidshverdag*.

4.1.1 Å så et frø av håp

Dette undertemaet handler om de beskrivelsene som ble gitt om familiens motivasjon i oppdraget som beredskapshjem, og som også ligger til grunn for livsstilen. Tittelen på undertemaet fungerer samtidig som beskrivelser av oppdragstaker og familiens felles prosjekt og motivasjon, nemlig at de sådde frø av håp. I datamaterialet trakk deltakerne fram at de først og fremst likte å være sammen med barn og ungdom. Det å se at den jobben de gjorde var med på å utgjøre en forskjell hos barna som var plassert, opplevdes

meningsfullt og berikende for hele familien. En av deltakerne uttrykte det håpefulle i oppdraget: «Hvis vi liksom har klart å bare så et lite frø av et håp».

Slik det kom fram i datamaterialet var deltakerne preget av realisme i forhold til hva de kunne utrette i hver enkelt plassering. Alle parene ga beskrivelser av at det ikke nødvendigvis var store endringer de var opptatt av. Det hadde en verdi i seg selv å se at barna og ungdommene tok imot omsorgen som ble tilbudt. En av beredskapsmødrene sa det slik:

Og så syns jeg jo det er veldig positivt når man ser (.) disse ungdommene der jeg prøver ikke å ha så mye forventninger til dem (.) men når man ser liksom et glimt av noe positivt da (..) Så gir jo det veldig mye tilbake.

Deltakerne formidlet forståelse for at endring tar tid og at deres oppgave var å skape trygghet, kartlegge behovene og ivareta omsorgen den perioden barna var hos dem. Å ha erfaringer med at man lykkes i å komme i posisjon og at man kunne se positive endringer, ble beskrevet som en viktig drivkraft for å fortsette oppdraget. En beredskapsmor formidlet disse erfaringene på denne måten: «Det har vært så kult når vi ser at ungdommen (..) vi får dem på skolen og så plutselig blomstrer de. Da ser de noen muligheter selv da. Det har vært så verdifullt».

Deltakerne delte opplevelsen av at de tok del i et samfunnsoppdrag og at hele familien var med på å utgjøre en positiv forskjell for barn og ungdom. De ga uttrykk for at det å være beredskapshjem var en berikelse for dem som familie, og at det påvirket deres familie på ulike måter. Blant annet hadde beredskapsfamiliene fått innsikt i andres liv på godt og vondt og tatt med seg en utvidet forståelse av andre religioner og kulturer. De formidlet at dette var positiv kunnskap å ta med seg. Flere deltakere beskrev at de hadde opplevd noen av plasseringene som særlig krevende, og hvor det var vanskelig å komme i posisjon til barna. Det å ha erfaring med ulike typer plasseringer hjalp deltakerne til å opprettholde en tro på at det kunne bli en annen opplevelse i neste plassering. Det å beholde håpet om at de kunne være betydningsfulle for flere barn og ungdommer, opplevdes som viktig for å holde motivasjonen for oppdraget og denne livsstilen oppe.

4.1.2 Beredskapsfamiliens rytme

Dette undertemaet handler om hvordan det å ta imot barn og ungdommer fører til forstyrrelser i beredskapsfamiliens naturlige rytme. I datamaterialet ble det gitt beskrivelser av familielivets dynamikk og påvirkningen på familien i forbindelse med oppdraget.

Noen av deltakerne trakk fram at ventetiden fra de gikk i beredskap til de fikk plassering, var både spennende og krevende. Om spenningen og forventingen hele familien opplevde i forkant av en ny plassering, sa en beredskapsmor: «Ja, fordi at da går man på vent. Det er akkurat som julekveld eller sånn». Andre beredskapsforeldre erfarte at familien ble mest påvirket i den første fasen av en plassering. I hvor stor grad familien ble påvirket varierte fra plassering til plassering, men deltakerne beskrev at den første tiden kunne oppleves som en omveltning og kaotisk. Beredskapsfamilien måtte tilpasse seg, kompensere og kanskje gjøre ting litt annerledes opp mot egne barn, før de ble kjent med barnet som flyttet inn og en ny hverdag igjen kom på plass. Denne dynamikken og forstyrrelsene med oppstart og brudd, ble beskrevet som at det ble en del av beredskapsfamiliens naturlige rytme. En beredskapsmor ga dette eksempelet på rytmen som beredskapshjem:

Men det er kanskje det (...) vi syns har vært best med å være beredskapshjem ikke sant. Kjempespent når det kommer plasseringer. Det der felles ... oppdraget ikke sant. Hva får vi nå og hvordan skal vi jobbe med det (...). Ja ... også går man alltid litt sånn underveis og så går det litt harde kuler under en plassering, og så er det litt godt når de flytter som regel. Da er vi litt ferdig, fordi vi er veldig sånn oppsatt på at det er en kort plassering. Det er en helt sånn annen måte å jobbe på enn fosterhjem (...).

Alle deltakerne ga uttrykk for at plasseringene påvirket dynamikken og stemningen i familien. Som beskrevet av et beredskapsforeldrepar:

Beredskapsfar: «Nei, men altså vi er jo begge sånn litt at humøret svinger jo i forhold til hva slags ungdom som bor her, det vil jeg tro».

Beredskapsmor: «Ja, ja hele stemningen i huset er jo ..»

Beredskapsfar: «Det går jo begge veier det».

Beredskapsmor: «Det er nesten så du merker det på dyrene og ikke sant».

Denne dialogen mellom de to ga gode beskrivelser av det skiftende som preger beredskapsfamilienes livsstil.

4.1.3 Tilpasninger og tap i familien

Dette undertemaet reflekterer deltakernes erfaringer om at denne livsstilen medførte tilpasninger og tap på ulike måter og i ulik grad for familien. Datamaterialet viste at det for eksempel kunne handle om tap av familiens fleksibilitet, eller at familien måtte legge lokk på sin felles humor og tilpasse sin kommunikasjonsstil mens de hadde plasseringer.

Deltakerne formidlet at de gjennom alle fasene i oppdraget måtte gjøre tilpasninger og tilrettelegginger i hverdagslivet. En deltaker fortalte: «Det høres litt rart ut, men de døgna som man faktisk er i beredskap. Fra vi er fristilt, men til vi får plassering det er beintøft». I ventetiden, mens de var i beredskap, var det blant annet begrensninger for hvor langt unna oppdragstaker kunne være unna hjemmet. Noen av deltakerne ga som eksempler på tilpasninger som ble gjort, at de alltid måtte ha et middagsalternativt klart om de for eksempel skulle ha svinekjøtt til middag en dag. Om den ene voksne skulle noe, måtte den andre være igjen hjemme for å eventuelt ta imot nye barn.

En beredskapsmor fortalte at familien med hensikt ventet til barna hadde flyttet ut før de ble beredskapshjem, men at hun noen ganger savnet dynamikken det kunne gi å være flere i dagliglivet. Deltakerne formidlet at det å ha plasseringer endret noe av samspillet i familien. Et eksempel var en beredskapsfamilie som brukte mye humor og ironi i sin kommunikasjon, men som erfarte at de måtte dempe dette i enkelte plasseringer da barna ofte ikke forstod kommunikasjonsformen eller opplevde det som utrygt. En annen beskrivelse av tap og tilpasning som kom fram i datamaterialet, var at deltakerne uttrykte at fornemmelsen av å være hjemme kunne kjennes annerledes da de hadde plasseringer. Et eksempel på dette var en beredskapsfar som formidlet opplevelsen av å miste plassen sin i hjemmet. I dette la han at han ikke sto helt fritt til å gjøre som han ville i sitt eget hjem mens de hadde ungdommer plassert.

I datamaterialet fremkommer det at deltakerne opplevde at de hadde mindre fleksibilitet som beredskapshjem, enn da de levde vanlige familieliv. Det ble gitt beskrivelser av hvordan

hele familien ble påvirket av oppdraget fordi beredskapsforeldrene ikke hadde den samme fleksibiliteten som tidligere. En beredskapsmor ga uttrykk for dette slik:

Ja, men du vet vi er så bundet opp og ungene våre de vil gjerne være med på tur og de vil være med på hytta, og de vil være med ut på telt og hengekøyeturer og hva det er for noe vi skal gjøre hele tiden. Men det kan ikke vi nå. Det er sjeldent vi har ungdom som er interessert i noe sånt.

Flere av deltakerne uttrykte at familien deres var nært knyttet til hverandre, og dette gjaldt selv om barna hadde flyttet ut. I datamaterialet ble det gitt beskrivelser av sårheten ved å ikke være like tilgjengelig i forhold til egne barn som tidligere. Deltakerne brukte mye tid for å tilpasse og tilrettelegge ulike høytider av hensyn til hele familien. En beredskapsmor beskrev det slik:

Vi prøver å holde på de tradisjonene som vi har hatt, men det er klart at jeg merker jo det veldig. Jul og sånt er kjempeslitsomt for meg for jeg er sånn vil at alle skal ha det bra (...) og så vet jeg at det er en belastning for dem at vi har en plassering her.

Alle deltakerne forsøkte å holde på viktige familietradisjoner særlig med tanke på egen familie, men også for å innlemme barna og ungdommene som var plassert i deres familieliv.

I datamaterialet finnes også beskrivelser av tap i forbindelse med bruddene med barna og ungdommene som var plassert. De flyttet da enten hjem igjen eller skulle videre til en annen omsorgsbasis. Flere deltakere fortalte at det var utfordrende at all kontakt ble brutt etter at man over en periode har spilt en stor rolle i barnet eller ungdommens liv. Flere av deltakerne formidlet at allerede før de startet som beredskapshjem, så var de bekymret for at avskjedene med barna og ungdommene ville bli det vanskeligste for familien. En beredskapsmor formidlet dette:

Tenkte at det blir kanskje det som er den største utfordringen da. Sånn i forhold til ungene. At de på en måte får unger inn i huset og så skal de plutselig si farvel liksom. De har jo blitt glad i disse ungene.

På tross av denne bekymringen i forkant, hadde deltakerne gjort seg erfaringer med at avskjedene også ble en del av denne livsstilen. Det ble gitt beskrivelser av at det ble en vane

på godt og vondt. Noen av barna og ungdommene knyttet seg mer til beredskapsfamilien, og da opplevdes det som vanskelig for beredskapsfamilien å gi slipp. Men deltakerne formidlet at det var noe som gjorde at de allikevel klarte å fokusere på hva oppdraget handlet om, og gå videre.

Deltakerne presiserte at det var viktig for dem å sjekke ut med egne biologiske barn om omkostningene med livsstilen ble for store. De formidlet at deres barn var med på å bestemme om de skulle fortsette som beredskapshjem, og at det gjaldt både dem som var hjemmeboende og dem som hadde flyttet ut. Som en av deltakerne sa: «Sier den ene av ungene nei, så slutter vi». Deltakerne var tydelige på at de ikke «ofret» sin egen familie, dersom noen opplevde at oppdraget ikke fungerte. Noen av deltakerne foretok vurderingen etter hver plassering, andre hadde en runde en gang i året, mens enkelte ventet til kontrakten utløp. Felles for dem var at familien var med på beslutningen angående om de maktet denne rytmen og dynamikken videre. Dette reflekterte også det som tidligere kom fram, om at oppdraget som beredskapshjem var et felles prosjekt og en livsstil.

4.1.4 Å skape sin egen arbeidshverdag

Dette undertemaet handler om at det å være beredskapshjem også ga en fleksibilitet til å påvirke og skape sin egen arbeidshverdag. Flere av deltakerne uttrykte dette i intervjuene. Som formidlet i kapittel 4.1.3 opplevde deltakerne at familien hadde mindre fleksibilitet som beredskapshjem, men datamaterialet viste også at oppdraget ga muligheter til å skape sin egen arbeidshverdag. Flere deltakere fremhevet dette som noe som hadde positiv påvirkning på familien. En beredskapsmor fortalte at alt som i vanlig jobb måtte ordnes etter arbeidstidens slutt, ofte kunne gjøres på dagtid i oppdraget som beredskapshjem. Hun ga også beskrivelser av det paradoksale i oppdraget, om at deltakerne var bundet fordi barna og ungdommene var der hele tiden, samtidig som de hadde en fleksibilitet i arbeidshverdagen. Det å kunne gå ut en tur i solskinet midt på dagen, legge opp arbeidsuka i stor grad selv og ikke følge bestemte arbeidstider, opplevde deltakerne som en gevinst i hverdagen. Dette ga mer overskudd og større handlingsrom for deltakerne og familien samlet.

Deltakerne med hjemmeboende barn formidlet at det var flere positive sider ved at oppdragstaker hadde jobben sin i eget hjem. De trakk fram at det alltid var en voksen hjemme, og at dette var med på å forenkle hverdagslogistikken i familien. En beredskapsmor sa dette til beredskapsfar:

Det har vært fint. Det å ha deg hjemme (..) og så i hverdagen vi kan jo si det er mye logistikk og sånn. På mange måter har vi jo sluppet mye logistikk ikke sant. Det her med middagslaging og hvem som skal gjøre hva og når. Og alt som skal skje rett etter klokka halv fire eller fire når du kommer hjem. Det har jo vi sluppet sånn sett.

Noen av deltakerne beskrev at de som par fant lommer av tid på dagen for å være sammen. Særlig i beredskapsfamiliene der partneren hadde uregelmessig arbeidstid, kunne de bruke noe tid sammen slik de ønsket. Deltakerne formidlet at det var en mulighet for dem til å hente seg inn og tilbringe tid sammen. Deltakerne ga uttrykk for at dette mulighetsrommet var positivt for dem som par og opplevdes derfor også som en gevinst for familien.

4.2 Å leve med det uforutsigbare

Et hovedtema med mange koder i analysen omhandler hvordan det uforutsigbare påvirket familien i hverdagen. I datamaterialet kom det fram hvordan uforutsigbarheten preget familiesystemet på ulike måter. Fordi beredskapshjemmenes oppdrag var å ta imot plasseringer akutt, visste de som regel ikke hvem som kom eller varigheten av plasseringen. Denne uforutsigbarheten er beskrevet gjennom undertemaene *å være forberedt på alt, å aldri kunne planlegge, langvarige plasseringer utfordrer, å trenge et pusterom*.

4.2.1 Å være forberedt på alt

Dette undertemaet handler om at beredskapshjemmene og deres familier måtte være forberedt på alt, fordi de ikke visste noe om hvilket barn eller ungdom som kom og hvordan det ville påvirke familien.

Flere av deltakerne formidlet at de syntes at den delen av jobben som omhandlet mottak av barn og den første tiden av oppholdet, var både spennende og utfordrende. De uttrykte at det var en interessant del av oppdraget å ikke vite hvem som kom, og det å starte en prosess

med å bli kjent. Samtidig ga deltakerne uttrykk for at familien måtte være godt forberedt på de utfordringene oppdraget bød på. Flere av deltakerne var opptatt av at det de tilbød barna og ungdommene var deltakelse i deres familieliv. En beredskapsmor ga uttrykk for dette:

For det vi har liksom vært veldig opptatt av at det vi har å tilby hele veien da er jo nettopp familielivet vårt. Det er jo det at vi har flere barn og at vi på en måte lever et hverdagsliv da.

Alle hadde erfaringer med plasseringer hvor barna og ungdommene hadde deltatt og bidratt i familielivet. Flere hadde også opplevd plasseringer hvor de ikke fikk koblet på familiens hverdagsliv, og som hadde levd på siden av familien. Deltakerne i denne studien ga uttrykk for at disse plasseringene hadde vært krevende for hele familien.

4.2.2 Å aldri kunne planlegge

Dette undertemaet handler om det å aldri kunne planlegge fram i tid på grunn av plasseringenes uforutsigbarhet. Det er mange koder i analysen som omhandler dette temaet. Alle deltakerne beskrev dette som noe av det mest belastende i oppdraget, og at det påvirket hele beredskapsfamilien. Beredskapsforeldrene opplevde at de hadde et begrenset handlingsrom som en følge av dette.

I datamaterialet kommer det fram at å aldri kunne planlegge var noe av det de opplevde som mest inngripende i deres hverdag og fritid. Selv om deltakerne rapporterte at de i stor grad var fleksible til å skape sin egen arbeidshverdag, så opplevdes det som at familien allikevel var bundet fordi de manglet forutsigbarhet til å planlegge fram i tid. Flere deltakere ga uttrykk for at det å ikke kunne svare ja eller nei til ulike invitasjoner, eller å ikke vite om hele familien kunne dra sammen på en ferietur, var belastende. Alle deltakerne i studien beskrev at det uforutsigbare ved å ikke kunne planlegge var krevende for familien. Noen ga eksempler på begravelser de ikke fikk vært i, og feiringer og familieturer de ikke hadde fått deltatt på.

Det ble i intervjuene formidlet at det varierte om deltakerne fikk benyttet seg av avlastning og gjennomført ferie, slik de hadde krav på ifølge kontrakten. Da handlet det ofte om stabilitet for barna og ungdommene som var plassert, eller at det ikke var avlastning

tilgjengelig. Beredskapsforeldrene sa at det var særlig krevende for deres familie å leve med manglende forutsigbarhet. En beredskapsfar etterlyste muligheten for å få noe mer forutsigbarhet slik at de kunne planlegge for en felles ferie i året. Han formidlet:

Nei, men altså nå, men hvis ting på en måte hadde gått litt i andre retningen da at det ble på en måte litte grann, en gang i året, litt forutsigbarhet, eller altså bare det er så lite som skal til da, så hadde det vært superdeilig.

Å aldri kunne planlegge ble beskrevet som krevende for beredskapsfamilien. Det kan synes som at det medførte både tap av kontroll, og at det stresset beredskapsfamilien å sjelden kunne planlegge fram i tid.

4.2.3 Langvarige plasseringer utfordrer

Dette undertemaet handler om at langvarige plasseringer utfordrer beredskapsfamilien. Alle deltakerne i studien ga beskrivelser om dette. Det kom fram i datamaterialet at langvarige plasseringer var krevende på ulike måter. Selv om noen av deltakerne formidlet at det å ha flere kortvarige plasseringer på rad kunne være krevende og intenst for både oppdragstakeren og familie, var det allikevel det å ha langvarige plasseringer som opplevdes mest belastende for beredskapsforeldrene. Dette har sammenheng med det forrige undertemaet om å aldri kunne planlegge. Deltakerne opplevde i tillegg at oppdraget fikk preg av å være noe annet enn å være beredskapshjem. Det begynte å likne mer på et fosterhjemsoppdrag. I datamaterialet kom det fram at langvarige plasseringer også var særlig følelsesmessig krevende, både for barna som var plassert og for beredskapsfamilien. Langvarig opphold førte oftere til slitasje på beredskapsfamilien.

En av belastningene ved å ha et barn eller ungdom boende i familien over lang tid, var at barna og ungdommene ofte ikke fikk adekvat og nødvendig oppfølging nettopp fordi de var der midlertidig. Dette gjaldt for eksempel oppfølging i forhold til skole og opplæring, eller å få tilgang til utredning og behandling hos BUP eller habiliteringstjenesten. En beredskapsfar uttrykte om denne frustrasjonen at beredskapshjem ble brukt som en oppbevaringsplass i for stor grad. I dette lå det en opplevelse av at systemet rundt ikke jobbet aktivt for å finne ut hva ungdommene som var plassert trengte, og at plasseringen trakk ut i tid i påvente av at et annet system skulle ta over.

I datamaterialet ble det gitt beskrivelser av en følelse av maktløshet i møtet med systemet som heller ikke var tilpasset for at oppdraget skulle bli så langvarig. Følelsen av maktesløshet og frustrasjonen over å være en del av et slikt system, tæret også på beredskapsfamiliens motivasjon for oppdraget. Systemfrustrasjonen som deltakerne opplevde, ble beskrevet av en av beredskapsmødrene slik:

Men du stopper litt opp fordi systemet stopper opp. PPT stopper opp, eventuelt inn til psykolog og psykisk helse stopper opp fordi de er jo her midlertidig. Men når midlertidig blir to år, så stopper jo egentlig hele livet til ungene opp. Og da blir jo jeg helt frustrert fordi at de står jo bare på vent.

Flere av deltakerne trakk også fram at de barna med lang oppholdstid ofte hadde vært hos dem så lenge at de ble en naturlig del av familien og nærmiljøet. Disse barna knyttet seg til og opplevde tilhørighet til beredskapsfamilien, skole og nærmiljø. Det var ofte disse barna som kunne være vanskeligst å si farvel til for beredskapsfamilien. Beredskapsmoren beskrev dette:

Fordi jeg har jo, som sagt, det er ikke det som har vært min tanke at jeg skal bli fosterhjem. Men det er jo tanker du får da når ungene blir boende så lenge ikke sant, så skal du sende de ifra deg når de har grodd fast her, grodd fast i miljøet, fått seg venner. Og så skal du rive de opp igjen. Da er det nesten sånn at jeg kaster inn håndkleet og sier: veit du hva. Da kan de helle bo her. Istedenfor at man skal utsette dem for det da.

Med langvarige plasseringer fulgte det med frustrasjon på barna sine vegne, samtidig som deltakerne formidlet at det la et stort press på deres familiesystem, som var tilpasset mer kortvarige omsorgsoppdrag.

4.2.4 Å trenge et pusterom fra det uforutsigbare

Dette undertemaet handler om et behov hos deltakerne for å skape et pusterom i hverdagen for familien og seg selv. I alle intervjuene ble ordet pusterom nevnt, og ordet ble brukt både i betydningen av at familien samlet sett hadde behov for avlastning, og at hvert familiemedlem trengte en pause i hverdagen. Det gjaldt både i familiene hvor det var

hjemmeboende barn og der barna hadde flyttet ut. Flere av deltakerne ga uttrykk for en opplevelse om å være konstant på jobb. En beredskapsmor uttrykte om dette:

Hvis du har skoleunger da (..) så er det mitt friminutt. Det er min fri når de er på skolen. Så det hjelper jo. (...) Det kommer an på plasseringen, men man må alltid være forberedt på en telefon fra skolen liksom. Jeg reiser aldri på butikken uten at jeg tenker; oj, jeg må ha med telefonen. Det kan tenkes de ringer fra skolen.

Alle deltakerne formidlet at plasseringene kunne være både intense og langvarige, og flere fortalte at de med tiden hadde funnet ut at avlastning var en viktig faktor for at de som familie greide å stå i oppdraget. En beredskapsmor sa:

Så egoistiske må vi faktisk være at vi har den avlastningen fordi det er så viktig for oss å få litt pusterom. For at jeg kjenner jo når de reiser på avlastning da, og jeg er trygg på at de har det bra der de er på en måte, så kjenner jeg at jeg bare ohh [puster ut].

Deltakerne beskrev at avlastning var en måte å hente seg inn igjen på og være sammen som familie. Den samme beredskapsmoren fortsatte med å si: «Og når vi får avlastning er vi på hytta eller på tur. Vi finner på noe. Eller bare gjør noe her. Men da skal vi være sammen».

Et par beredskapsforeldre fortalte at de som familie skapte seg et felles treffpunkt på badet hver morgen:

Det kan vi jo fortelle for det er litt sånn morsom greie. Og det har vi hatt siden vi begynte.. ble fosterhjem egentlig, men spesifikt da i forhold til beredskapshjem da så har vi et sånt kvarter på badet. Hvor man enten er i badekaret eller dusjen eller noen pusser tenner.

Beredskapsfar la til: «Det er litt hellig da (...) Så det tror jeg er mye av nøkkelen til at vi har klart å holde ut i så mange år og at vi har unger som er så tolerante, har vært det kvarteret».

I det kvarteret på badet om morgenen, var det rom for å snakke sammen, tømme seg og søke sammen i kjernefamilien. Disse øyeblikkene, som understreker felles tilhørighet til kjernefamilien og at de er sammen om oppdraget, var verdifullt for barna deres og familien som helhet. De samme deltakerne formidlet at de som par satte av tid på kvelden for å være sammen, og fra et visst tidspunkt var stua de voksnes. Paret uttrykker at de trenger dette

pusterommet, og fortalte at de var åpne om dette både til biologiske barn og ungdommene som var plassert. Den tiden brukte paret til å være sammen, kanskje se en serie, men også snakke om dagen og ulike hendelser. Paret var tydelige på at det var deres relasjon som var utgangspunktet for familien, og for familielivet sin del måtte de også ta vare på den.

I datamaterialet ble det gitt beskrivelser av viktigheten av friperioden oppdragstaker opparbeidet seg etter endt plassering. Det å få en god pause og hente seg inn sammen med kjernefamilien ble karakterisert som viktig. En beredskapsmor fortalte om dette behovet:

(...) Vi må finne litt tilbake til vår hverdag. Jeg tenker at det er litt viktig da. Det er jo vi som er kjernefamilien. Og selv om det ikke er noen såne store greier at noen har lidd noen nød på en måte, så er det noe med å bare være oss.

Det å få mulighet, tid og rom til å være sammen er, slik det kommer fram i datamaterialet, var viktig for å konsolidere kjernefamilien etter en plassering var ferdig.

4.3 Å leve med risiko

Dette hovedtemaet handler om beskrivelsene deltakerne ga av å leve med risiko. Dette temaet ble berørt av alle deltakerne, men det ble omtalt på ulike måter og tillagt ulik vekt i datamaterialet. Det ble oppfattet som økt risiko for beredskapsfamiliene at de hadde mange plasseringer, for kortere eller lengere periode. Det ble også trukket fram av flere deltakere at det at de er oppdragstakere på tidsavgrensede kontrakter opplevdes som utrygt.

Utryggheten handlet om de hadde oppdragsgivers støtte når de virkelig trengte det. Det kom også fram at opplevelsen av risiko og utrygghet i stor grad hadde sammenheng med barnets og ungdommens atferd og problematikk. Deltakerne uttrykte også at det var usikkert hvordan oppdraget påvirket egne barn, og at det kunne oppleves utrygt. Å leve med risiko ble beskrevet gjennom undertemaene *kltring uten sikring* og *bekymring for egen familie*.

4.3.1 Kltring uten sikring

Dette undertemaet har lånt overskrift fra en av deltakerne som beskrev at beredskapsfamilien drev med kltring uten sikring. I det utsagnet lå det en opplevelse om at

beredskapsfamilien var utsatt for risiko ved å være beredskapshjem, samtidig som de opplevde å stå litt alene i oppdraget. En beredskapsfar beskrev det på en slik måte:

Ja, også er det jo det at vi eksponerer oss vel for større risiko da ved å ha mange som aldri blir. [...] Når du har veldig mange som du har en kort periode, så blir du ikke kjent med dem, du får ikke et sånt gjensidig tillitsforhold hvis du kan kalle det det.

Flere av deltakerne opplevde at de utsatte familien for større risiko ved å ha mange barn som flyttet inn og ut, enn ved for eksempel å ha et fosterbarn boende over lengre tid. Særlig uttrykte de bekymring for om de satte barna sine og seg selv i en utsatt posisjon for anklager om alvorlige forhold som vold og seksuelle overgrep. Oppmerksomheten omkring dette temaet hadde ført til at noen av deltakerne tok ulike forhåndsregler. For eksempel var ikke deres tenåringsønn alene med beredskapsbarn, særlig av det motsatte kjønn.

Beredskapsforeldrene ga beskrivelser av at biologiske barn ikke gikk i bare undertøyet hjemme, og de voksne la seg aldri i sengene sammen med barna som var plassert.

Beredskapsfar formidlet at han satte begrensninger for seg selv ved å ikke være så fysisk nær barna som var plassert, som han var med egne barn. Beredskapsfar reflekterte i intervjuet over hvilken betydning dette kunne ha i oppdraget: «Det blir en avstand holdt jeg på å si, og det er kanskje det som ikke er så gunstig at jeg blir faktisk litt perifer». Deltakerne erkjente at enkelte av tilpasningene kunne være uheldig opp mot barna som var plassert, men opplevde samtidig at det var nødvendig med hensyn til familien å gjøre det slik.

Deltakerne i studien fryktet også at fordi de var oppdragstakere på tidsavgrenset kontrakter at de risikerte å stå alene om de skulle bli møtt med slike anklager. Det var i denne sammenhengen en beredskapsfar uttrykte: «Vi har ingen sikkerhetsline faktisk. Det er rett og slett klatring uten sikring». Beredskapsforeldrene pekte på en opplevelse av utrygghet i rollen som beredskapshjem i møte med slike anklager. En av deltakerne påpekte også at slike anklager kunne være livsendrende for dem, og han var usikker på at det ville vært støtte å hente hos oppdragsgiver. Andre deltakere formidlet at det å være oppdragstaker og ikke være sikker på å bli ivaretatt av oppdragsgiver og systemet opplevdes som risikofyllt. Beredskapsforeldrene beskrev at samarbeid med og opplevelse av kompetansen til barneverntjenesten kunne variere. En deltaker satte ord på dette slik: «Og det føles jo ikke trygt når vi har vanskelige plasseringer, og de ikke aner hva de på en måte skal si eller gjøre

eller kreve eller». Deltakerne ga uttrykk for at det de kjente på som uforutsigbarhet og manglende kompetanse i ulike deler av systemet, enkelte ganger kunne oppleves usikkert og risikofylt for dem som beredskapshjem.

4.3.2 Bekymring for egen familie

Dette undertemaet handler om det flere av deltakerne beskriver som opplevelse av utrygghet for familiens og egne barns sikkerhet. De beskriver også en usikkerhet for hvordan det å være beredskapshjem har påvirket egne barn og deres familieliv. Dette førte til en bekymring for egen familie i gjennomføringen av oppdraget.

Noen av deltakerne med hjemmeboende barn formidlet at de hadde blitt gode på å skjerme barna sine for en rekke situasjoner opp gjennom årene. Skjermingen førte ofte til at familien ble splittet slik at oppdragstaker ble igjen med ungdommen, og partneren tok med egne barn bort. I de fleste situasjonene opplevde de å ha god kontroll og at barna ble vant til å bli skjerma for en del hendelser. Et par beredskapsforeldre fortalte om en situasjon hvor de hadde en ungdom boende som viste seg å være i aktiv rus. Beredskapsmor formidlet om denne situasjonen: «Da hadde vi en ungdom i aktiv rus her og da fikk vi jo forespørsel om vi kunne ha den i en fire, fem dager til før vi klarte å ordne noe». I denne situasjonen opplevde de å måtte sette grenser for hva deres familie kunne håndtere, samtidig som de jobbet med å skjerme egne barn. Deltakerne ga beskrivelser av balansegangen mellom det å være på jobb i eget hjem og samtidig ivareta egen familie, særlig der de to hensynene vanskelig lot seg forene. I dette skjæringspunktet kunne utryggheten oppstå. Beredskapsmoren uttrykte at hun ikke var komfortabel med dette oppdragets karakter i sitt eget hjem.

Det kom fram i datamaterialet at flere av deltakerne opplevde at barna og ungdommene de fikk plassert var dårligere fungerende og hadde mer sammensatt problematikk enn tidligere. Det var også en kilde til utrygghet for beredskapshjemmene at flere av de som var plassert i større grad trenger mer spesialisert omsorg, enn det de opplevde beredskapshjemmet kunne gi.

Deltakerne med hjemmeboende barn reflekterte også i intervjuene over hvordan egne barn hadde blitt påvirket ved å få mange ulike barn og ungdommer inn i hjemmet. De ga uttrykk for at det ikke var et entydig svar på dette. En beredskapsfar formidlet:

Det er jo vanskelig å vite sånn egentlig fordi vi vet ikke hvordan det hadde vært uten. Ehh, vi kjenner ikke så mye annet de siste (..) men det er klart det har sikkert påvirket ungene i en eller retning. Det har det. På både godt og vondt. Men sluttsummen er vel at jeg tror de har en positiv opplevelse og har godt av å se litt i andres liv.

Flere av studiens deltakere uttrykte at de trodde oppdraget kunne resultere i omkostninger for egne barn på ulike måter, men at det også ga berikende erfaringer å få et slikt innblikk i andres liv. Uvissheten ved å ikke helt vite hvordan egne barn ble påvirket av oppdraget, var på å skape utrygghet for beredskapsforeldrene.

4.4 Å oppleve at familien mangler støtte

Dette temaet handler om at familien som helhet opplevde å få lite støtte og oppfølging i oppdraget som beredskapshjem. Samtidig kjente deltakerne på en forventning om at familien skulle bidra i oppdraget.

I kapittel 4.1 fortalte deltakerne om hvordan de så på det å være beredskapshjem som et felles oppdrag for hele familien og som en livsstil. Alle deltakerne i studien formidlet at det i rekruttering- og godkjenningsfasen var fokus på dem som par og familie, og at det også var samtaler med hjemmeboende barn i denne prosessen. Det ble lagt vekt på at dette var et oppdrag som involverte hele familien, og ikke bare oppdragstakeren. I ettertid opplevde alle deltakerne at fokuset fra oppdragsgiver i all hovedsak ble rettet mot oppdragstaker og ikke resten av familien. Oppdragstaker fikk systematisk oppfølging og veiledning, samt mulighet til å danne nettverk med andre beredskapshjem. Deltakerne formidlet at tilbudet til partner og biologiske barn opplevdes som sporadisk og at det ikke traff godt nok med hva behovene faktisk var. Flere av deltakerne uttrykte at de opplevde det som et tap for hele familien at partner og barn ikke fikk et eget nettverk av likesinnede. En deltaker uttrykte det slik: «Ja, så det tenker jeg, det hadde Bufetat hatt igjen for. På en måte å involvere begge to. For det er som du sier, det er min jobb, men det er jo en livsstil».

Samtidig som deltakerne beskrev at det var lite oppfølging til partner og biologiske barn, opplevde de en forventning om at partner skulle bidra med for eksempel avlastning eller kompensere på andre måter slik at oppdragstaker fikk deltatt i møter, opplæring og ulike

oppgaver knyttet opp mot plasseringen. En deltaker pekte på utfordringen i dette da hun sa: «Ja, det er min jobb og hans fritid». Dette sitatet satte ord på den spagaten deltakerne formidlet om at partneren hadde jobb og krav utenfor hjemmet, men samtidig skulle finne tid og rom til å delta aktivt i forbindelse med oppdraget.

Det ble nevnt i datamaterialet at en konsekvens av at deltakerne hadde ulik kunnskap, erfaring og informasjon var at parene hadde ulik måte å forstå og handle på i plasseringene. Flere av deltakerne beskrev at dette kunne føre til uenighet paret imellom. En beredskapsmor sa:

«Det blir et annet samspill i (.) samspill så man er jo- (.) man har forskjellig forståelse av jobben (.) og det merker jeg jo kjempegodt og han syns sikkert det er helt håpløst noen ganger på (.) hva jeg tillater og hva disse ungdommene får lov til og alt mulig sånt og jeg [..]merker jo det».

At oppdragstaker fikk opplæring og veiledning gjorde at den hadde en annen forståelse av barnet, barnets uttrykk og utfordringer enn partneren. Det ble beskrevet at det kunne føre til uenighet om hvordan de skulle møte og forstå barnet. Flere deltakere fortalte at partneren kunne trekke seg unna i krevende plasseringer, eller der de var uenige, på bakgrunn av ulik forståelse av situasjonen. Det å ikke ha den samme kunnskapen og forståelsen, samt et nettverk med likesinnede, bidro i noen tilfeller til mer friksjon og uenighet mellom beredskapsforeldrene.

Et av deltakerparene uttrykte at de kunne bli irritert på hverandre, som følge av en plassering. Dersom en avgjørelse, som ble tatt i andre deler av systemet, fikk urimelig stor påvirkning på deres familieliv, kunne partneren kjenne på irritasjon rettet mot oppdragstaker. Dette handlet om at det ikke opplevdes om at det var andre steder å ventilere. Deltakeren fortalte:

Jeg og tenker jo det at i liten grad ... kan partneren min påvirke i min jobb, men jeg driver heller ikke min jobb i hjemmet (...) nei man opplever jo at hvis man tenker at det er avgjørelser som er tatt, som er enten feil eller med for lite fokus på at vi faktisk har et liv å leve(..) så blir man jo som partner også veldig sånn. Jeg og skjønner jo helt sånn rasjonelt sett at det er urettferdig at jeg blir sur på han.

Deltakerne formidlet at de jobbet sammen i oppdraget som beredskapshjem og aktivt brukte seg selv og familien i dette arbeidet. Dette opplevdes som en ressurs, som ga dem et felles oppdrag familien har opplevd som meningsfullt. En deltaker sa det på denne måten:

[...] Vi har på en måte ei pakke. Det er hverdagslivet her, med de rammene som er her, med alle våre barn. Det er det vi kan by på. Vi er ikke en institusjon, som på en måte kan dreie hele.. for det går på en måte på bekostning av egne barn ikke sant.

Det å oppleve at beredskapsfamilien ikke fikk rammebetingelsen de trengte for å stå i oppdraget ble beskrevet som tøft og utfordrende. Noen deltakere formidlet at de var usikre på om oppdraget kunne utføres på en slik måte innenfor deres familiesystem lenger.

4.5 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg presentert hvilke funn som kom fram datamaterialet. Det har kommet fram at deltakerne i denne studien så på oppdraget som beredskapshjem som en livsstil. De hadde med seg et verdigrunnlag inn i oppdraget, og beredskapsfamilien delte i stor grad en felles forståelse om hvorfor de utøvde dette oppdraget. Det ble gitt beskrivelser av tilpasninger og tap i forbindelse med denne livsstilen, men også av hvordan de skapte sin egen arbeidshverdag. Deltakerne og deres familier levde med det uforutsigbare i hverdagen og de måtte være forberedt på at alt kunne skje. Det å aldri kunne planlegge fram i tid, være konstant på jobb og ha behov for et pusterom var temaer som kom fram gjennom analysen. Deltakerne ga også beskrivelser av å leve med risiko i forbindelse med oppdraget, og de hadde erfaringer med å mangle støtte i oppdraget som beredskapshjem.

Jeg sitter igjen med oppfatningen av beredskapshjemmene opplevde oppdraget som berikende og givende, og at muligheten for å bidra positivt for barn og ungdom stod fram som viktig. Likevel viser funnene at det også var flere belastninger for familiesystemet, som kunne være krevende for beredskapshjemmene å håndtere. Disse ulike aspektene bringer jeg med inn i diskusjonen i neste kapittel.

5 Diskusjon

Hensikten med denne forskningsstudien har vært å undersøke hvordan beredskapsforeldre har opplevd at deres oppdrag har påvirket eget familiesystem. Målet har vært å bidra til mer forskningsbasert kunnskap om hvilke belastninger og belønninger beredskapsforeldrene har kjent på i oppdraget som beredskapshjem. Jeg vil i dette kapittelet diskutere forskningsstudiens resultater i lys av teori og forskning. Med utgangspunkt i studiens problemstilling og forskningsspørsmål diskuteres de funnene fra analysen, som jeg opplever som mest relevante for å besvare problemstillingen. Jeg har i diskusjonen valgt å beholde overskriften på hovedtemaene slik de ble identifisert i datamaterialet, men jeg har lagd nye underoverskrifter for diskusjonens del. Jeg gjentar hovedtemaene: 1) *å være beredskapshjem er en livsstil*, 2) *å leve med det uforutsigbare*, 3) *å leve med risiko* og 4) *å oppleve at familien mangler støtte*.

Avslutningsvis i kapittel seks kommer mine refleksjoner og implikasjoner for praksis og videre forskning, samt en kort gjennomgang av mulige svakheter ved studien.

5.1 Å være beredskapshjem er en livsstil

Funn i denne forskningsstudien viser at deltakerne ga beskrivelser om at det å være beredskapshjem var en livsstil. Fordi oppdragstaker utøvde jobben i eget hjem, påvirket det familiesystemet på ulike måter. Partner og biologiske barn var i stor grad aktivt deltakende, og oppdraget berørte hele beredskapsfamilien. Videre i kapittelet diskuterer jeg det å være *i spennet mellom håp og realisme, beredskapsfamiliens livssyklus og mellom stabilitet og forandring*.

5.1.1 I spennet mellom håp og realisme

Valget av denne livsstilen skildres av deltakerne som verdiforankret, og i datamaterialet finnes flere beskrivelser av det å stå i spennet mellom håp og realisme. Deltakernes verdiforankring ble i 4.1.1 presentert som motivasjonen for oppdraget som beredskapshjem.

Det å oppleve at hele familien tok del i et meningsfullt samfunnsoppdrag var grunnleggende for valget av denne livsstilen. En av deltakerne formulerte disse verdiene som at de deltok i en dugnad for barnas beste. Liknende funn er gjort i andre studier. I Højer (2004, s. 43), pekes det på at fosterforeldres motivasjon for oppdraget var å bidra til å hjelpe barn i vanskelige livssituasjoner. Samtidig ble det også beskrevet at det var verdifullt å gi egne barn en større forståelse av mennesker som var mindre heldige enn de selv, samt at det ga innsikt i andre måter å leve på. Fosterforeldrene i Højers (2004) studie ønsket blant annet at deres barn skulle lære forståelse og omsorg som holdning og det ble karakterisert som en «leksjon i empati». Å være beredskapshjem syntes å være et verdivalg, ikke bare for foreldrepåret, men også som en del av verdioverføring til egne barn. For å forankre en slik verdioverføring syntes det å være viktig at hele familien opplevde oppdraget som meningsfullt. Det kunne virke som at beredskapsfamiliens motivasjon kom som en følge av familie meninger som ble konstruert over tid i familiemedlemmenes samhandling med hverandre. Det fremstod som viktig for familiene å oppleve felles mening også i perioder da oppdraget innebar stress og utfordringer. Som teorier både om familie resiliens (Walsh, 1996; Walsh, 2003) og familie stress (Patterson & Garwick, 1994) har påpekt, er en slik felles og sosial konstruksjon av mening viktig for familien. Lietz (et al., 2016) beskriver at det å være fosterhjem er stressende og krever stor tilpasning av systemet. Men det synes også som at familier vokste sammen når de utviklet sitt felles oppdrag, og fant felles mening i dette.

Samtidig som deltakerne ønsket å bidra til positiv endring, kom det fram at de hadde en realistisk holdning til hva som kunne utrettes i de enkelte plasseringene. Flere ga uttrykk for at det ikke var de store endringene de nødvendigvis så etter, men at det var de plasseringene de kom i posisjon og hvor de utgjorde en positiv forskjell, som opplevdes som berikende for familien. Ved å skape felles mening beholdt de realismen i oppdraget, og det kan forstås som del av familiens tilpasning (Drummond et al., 2002). De forberedte seg dermed på muligheten for at de ikke fikk utgjort en så stor forskjell som de ønsket, og konstruerte sammen en realistisk familie mening om oppdraget. Lietz (et al., 2016, s. 668) peker på at det å utvikle realistiske forventinger til hva som kan påvirkes og endres, kan være medvirkende til å akseptere det som ikke kan endres. Dette kan igjen føre til en balanse mellom håp og realisme for beredskapsfamiliene.

Denne studiens funn forteller også om hvordan deltakerne søkte å opprettholde håpet. En deltaker formidlet at selv om forrige plassering ikke fungerte så godt, så kunne den neste bli veldig bra. Walsh (2003) uttrykker at det er mye forskning på at det å ha et positivt syn på tilværelsen er effektivt med tanke på å håndtere stress og motgang. Med håpet tennes også energien og innsatsen for å overkomme motgang. Som Walsh (2003) påpeker, kan et optimistisk syn på livet ha betydning for familiens fungering. Slik jeg tolker deltakernes motivasjon for oppdraget er at det representerer et slags anker for beredskapsfamilien. Det å ha en tydelig verdiforankring, vite hvorfor man står i oppdraget og at det er et felles oppdrag kan virke samlende og styrkende på familien, også når familielivet blir krevende. Samtidig syntes deltakerne å ha felles realistiske forventinger til oppdraget og hva de kunne påvirke.

Deltakerne i denne forskningsstudien har alle lang erfaring som beredskapshjem, og hatt flere opplevelser som har utfordret deres verdigrunnlag. Deltakerne ga uttrykk for at hvis ikke familien fant felles mening i oppdraget lenger, så hadde de bestemt å avslutte oppdraget. Så viktig var det at alle var med. Det kan synes som at beredskapsfamiliene trenger en balanse mellom håp og realisme for å kunne stå i oppdraget over tid.

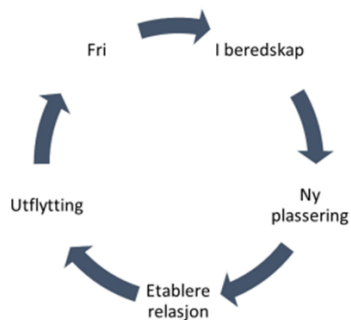
5.1.2 Beredskapsfamiliens livssyklus

Beredskapshjem har sin egen livssyklus, sin rytme og dynamikk. Karakteristisk for dem er at de har flere inn – og utflyttinger, ofte i løpet av et år. Funnene viser hvordan beredskapsfamiliene i ulike faser av en plassering står overfor oppgaver og utfordringer de må håndtere.

Livet i et beredskapshjem er preget av flere forstyrrelser og brudd enn andre familier normalt sett opplever. Datamaterialet viser at et beredskapshjem sin livssyklus kan arte seg slik: Oppdragstaker er klargjort for nye oppdrag og går i beredskap, og beredskapsfamilien begynner å rette oppmerksomheten mot det nye oppdraget. I den første fasen av en plassering skal beredskapsfamilien og barnet bli kjent med hverandre. I den neste fasen har familien og barnet blitt bedre kjent, og familiesystemet har opplevd mestring og tilpasning til den nye situasjonen. Etter hvert kommer det en tid da barnet skal flytte ut og det fører til et brudd i relasjonen mellom beredskapsfamilien og barnet. Familien går deretter inn i en

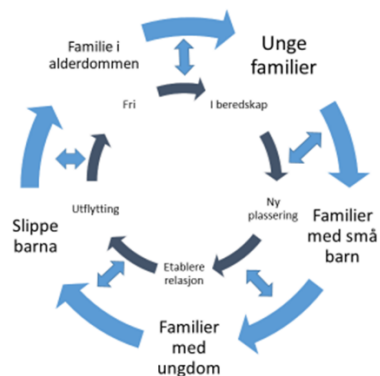
friperiode, som ofte handler om bearbejding av plassering og oppmerksomheten er rettet mot kjernefamilien. Etter friperioden går familien på nytt i beredskap og syklusen fortsetter. Illustrert ved syklusfigur (figur 2).

Figur 2

Funn i datamaterialet viser at samtidig som beredskapsfamilien stod overfor ulike faser i selve oppdraget, så stod de samtidig i livsfaser tilhørende originalfamilien. Som oppdraget hadde sin syklus, skjedde livet med alle sine faser også for originalfamilien. Det kunne være at de de opplevde sykdom i familien, eller biologiske barn som flyttet ut. De stod i ulike overgangsfaser, utfordringer og gleder som andre familier. På den måten kan det hevdes at de stod i to livsfaser samtidig, med parallelle prosesser som beredskapsfamiliene også måtte håndtere. Illustrert ved ny syklusfigur (figur 3).

Figur 3

Teorier om familielivssyklus redegjør for vanlige endringer i familielivet gjennom ulike stadier. Fra unge voksne som flytter hjemmefra til familier med foreldre som nærmer slutten av livet. Hvert stadiet inkluderer emosjonelle overgangsprosesser og oppgaver som er viktige for utvikling (Carter & McGoldrick, 1989). I lys av familiesyklus teori, er beredskapsfamiliens oppgave i de ulike fasene å bevare sin struktur og identitet. Utfordringen er at de kontinuerlig må tilpasse og utvikle seg oftere enn de fleste. Dette er en oppgave som krever høy grad av tilpasning og fleksibilitet av familiesystemet. Lietz (et al., 2016, s. 663) peker også på i sin forskning at familier som er fosterhjem må tilpasse seg overganger ved innflytting eller utflytting av barn. Det er kontinuerlig nye utfordringer ved hver plassering og ved hver overgang, som krever tilpasning og mestring av familiesystemet. Lietz (et al., 2016, s.663) hevder også at få andre familiesystemer trenger å tilpasse seg på samme nivå til struktur, roller, grenser og aktiviteter som fosterfamilier.

Det kan også utfordre originalfamilien dersom behovene i disse livssyklusene kolliderer. For eksempel i en utflyttingsfase fra beredskapshjemmet, om barnet skulle ønske å bli boende hos dem, kan det utfordre beredskapsfamiliens verdier om å hjelpe noen som trenger det. Eller om beredskapshjemmet uplanlagt ser seg nødt til å avslutte en krevende plassering, vil dette også kunne utfordre beredskapsfamiliens verdier og identitet. Jeg vil derfor hevde at det krever stor fleksibilitet og god evne til tilpasning og mestring for en familie å håndtere disse to livssyklusene, og samtidig opprettholde en rytme og kontinuitet i hverdagen som gagnar hele familien.

5.1.3 Mellom stabilitet og forandring

I datamaterialet gis det beskrivelser av at deltakerne og deres familier syntes å stå i spennet mellom å søke stabilitet og behovet for forandring. Funnene viser familiens evne til tilpasning, mestring og utvikling i de ulike fasene i beredskapshjemmets livssyklus.

Det gis eksempler i datamaterialet på at familiens tilpasning til oppdraget startet allerede fra de gikk i beredskap. Den første fasen etter innflytting ble beskrevet som særlig krevende for beredskapsfamilien. Adams (et al., s.347) peker på studier som viser at den vanskeligste tiden i en fosterhjems plassering var tidlig i forløpet. Det ble i datamaterialet beskrevet at denne fasen kunne være både spennende og givende, men at den også utfordret

beredskapsfamilien. Det ble gitt eksempler på hvordan andre familiemedlemmer ofte kompenserte for at oppdragstaker ble mer «borte», særlig i den tidlige fasen. Partner tok over flere omsorgsoppgaver opp mot egne barn, eller eldre biologiske barn tok mer ansvar for barna som var plassert ved å leke med dem eller ta dem med ut på tur. Andre ganger sendte deltakerne egne barn bort til andre familiemedlemmer. Drummond (et al., 2002, s. 31) påpeker at tilpasning blir sett på som utvikling og vedlikehold av beskyttende prosesser gjennom bruken av familiens styrker og sosial støtte.

Beredskapshjem står i en kontinuerlig tilpasningsprosess i oppdraget som beredskapshjem. Slik jeg tolker de ulike tilpasningene beredskapsfamilien gjorde, var at det også var forsøk på å skape eller gjenfinne balansen i beredskapsfamilien. Familiemedlemmene bidro til å skape balanse ved å kompensere for oppdragstaker i særlig krevende perioder av plasseringen. Dette sees blant annet når partner overtar flere av oppgavene i familien, slik at oppdragstaker fokuserte på barnet eller ungdommen som er plassert. Å skape balanse i familien kan relateres til det systemiske begrepet homeostase (Løberg et al., 2021; Jackson, 1957). En av de viktige ideene i familiesystemteorien er at familiesystemet er motivert til å opprettholde familiehomeostase (Heejung & Rose, 2014, s. 2459). Familiehomeostase antyder at familier har en måte å sikre balanse i familien på. Familien finner måter å håndtere stresset på til det blir en løsning og familien igjen finner stabiliteten (Messer, 1971, s. 381). Det synes jeg samsvarer med denne studiens funn. Også beredskapsfamiliens barn var deltakende og bidro i oppdraget, også med tanke på å skape balanse. Denne søken etter stabilitet gjennom kontinuerlig å tilpasse familiesystemet går igjen i studiens funn.

5.2 Å leve med det uforutsigbare:

Et interessant funn for å forstå hvordan beredskapsfamilien påvirkes av oppdraget, er deltakernes beskrivelser av det uforutsigbare i oppdraget. I dette kapittelet vil jeg diskutere hva som skjer *når rytmen forstyrres* og hvordan det påvirker deltakerne *å være bundet, men samtidig fleksibel*. Til sist i kapittelet diskuteres *viktigheten av pauser*.

5.2.1 Når rytmen forstyrres

Funnene i denne studien viser at når syklusen i beredskapsfamilien blir atypisk, forstyrres rytmen i familielivet. Dette ble beskrevet som utfordrende for deltakerne. Oppholdstiden i plasseringene var et eksempel på en faktor som medførte uforutsigbarhet for beredskapsfamilien.

I datamaterialet finnes eksempler på at rytmen ble forstyrret både ved mange korte plasseringer på rad, men kanskje i enda større grad om plasseringene varte lenge. Ved flere korte plasseringer, måtte familien tilpasse familiesystemet til stadige inn- og utflyttinger. Deltakerne opplevde at det var krevende å oppnå stabilitet og ro i familiesystemet, fordi de ble gående i unntakstilstand over tid. Det ble i kapittel 5.1.3 gitt eksempler på hvordan familien tilpasset seg, og familiemedlemmer kompenserte for hverandre for å gjenfinne balansen. Patterson (2002, s. 350) formidler at familier engasjerer seg i aktive prosesser for å balansere familie krav med familiens evner, for å komme på et nivå hvor familie tilpasning skjer. I denne forbindelsen kan det synes som at dersom familien ikke opplevde familie tilpasning, eller løste utfordringene ved de ulike overgangene i beredskapshjemmets syklus før de skulle starte på en ny plassering, kunne det føre til stress på familiesystemet.

Funnene viser at langvarige plasseringer opplevdes som belastende for alle deltakerne. Dette handlet om flere forhold, men det at oppdraget i utgangspunktet var ment for kortvarige og midlertidige plasseringer var sentralt. Deltakerne formidlet at hverken de eller systemet rundt var rigget for at de skulle ha langvarige plasseringer. Deltakerne opplevde dette som frustrerende på vegne av barna som var plassert, og som på grunn av midlertidighet ikke fikk den hjelpen i ulike deler av systemet de trengte. Mye kan tyde på at beredskapsfamiliens felles konstruerte meninger om oppdraget ble utfordret, fordi oppdraget ble annerledes enn det var tenkt (Patterson & Garwick, 1994; Patterson, 2002). Beredskapsfamiliens livssyklus ble dermed utfordret av lang oppholdstid. Familiesystemet ble også påvirket av andre systemer utenfor, som heller ikke var forberedt på slike langvarige plasseringer. Priest (2021, s. 48) beskriver at hvis familiesystem teori er forankret i at ideen om at familien er et uavhengig og tilpasningsdyktig system, så kan ikke familiesystemet separeres fra det bredere systemet som det er en del av.

Funnene beskriver at jo lenger plasseringene varer, desto vanskeligere kunne avskjeden mellom beredskapshjemmet og barna og ungdommene bli. Dette belastet ikke bare oppdragstaker, men også hele familien som knyttet seg til barnet. Lietz (et al., 2016, s.661) referer til forskning som beskriver at fosterfamilier ofte opplever et stort tap når barna forlater deres hjem.

Lang oppholdstid i seg selv utfordrer mye av det et beredskapshjem er ment å være, nemlig et akutt og kortvarig omsorgstilbud. Som vist tidligere er vekslingen mellom kjernefamilien og det å ta imot nye barn og ungdommer blitt en del av livsstilen for beredskapsfamilien. Det å stå i langvarige plasseringer kan oppleves som mangel på kontroll for deltakerne, noe som kan føre til at de mister oversikt og en opplevelse av sammenheng. Dette beskrives som viktige komponenter i konseptet resiliens, og da også hos familier (Walsh, 1996).

Basert på funnene kan det se ut som at den sykliske livsstilen forstyrres i det atypiske og at det synes å utgjøre stress for beredskapsfamilien. Langvarige plasseringer eller mange kortvarige etter hverandre er atypiske for beredskapsfamiliens syklus og oppleves belastende og stressende for beredskapshjemmet.

5.2.2 Bundet, men samtidig fleksibel

I datamaterialet beskrives det av flere at oppdraget opplevdes som bundet, blant annet fordi de var konstant på jobb, samt at det kunne være vanskelig å planlegge fram i tid. Samtidig fortalte også flere deltakere at de hadde fleksibilitet til å påvirke egen arbeidshverdag, og at dette opplevdes som positivt for hele familien.

Funnene beskriver hvordan informantene opplevde seg som bundet ved at barna og ungdommene hele tiden var til stede. Dette var ment både i fysisk forstand, men også i overført betydning, ved at mye tid gikk til møter, samtaler og refleksjon knyttet til plasseringen. På tross av dette meldte flere deltakere om en opplevelse av frihet i oppdraget. Dette handlet om muligheten til å bestemme mer over egen hverdag. Ofte fikk man mulighet til å legge opp dagen selv, og tilpasse det beredskapsfamiliens hverdagslogistikk. Det å ikke ha det samme handlingsrommet som andre familier, ble ikke nødvendigvis opplevd som et tap. Det kan synes som at beredskapsfamilien i fellesskap har

konstruert felles mening om at oppdraget, i tillegg til å ta mye tid og oppleves som bundet, også hadde gevinster i form av mer tid med familien, eller å slippe en krevende hverdagslogistikk hvor begge foreldrene jobber utenfor hjemmet.

Man kan i forlengelsen av dette si at tilpasning påvirkes av hvilken mening man gir opplevelsen. Og man kan si at denne meningen, som var inne på tidligere, konstrueres i samspill med andre (Walsh, 1996, s. 4; Gergen, 2010). Selv om oppdraget pågår døgnet rundt, fant beredskapsfamilien sin hverdag i dette.

5.2.3 Viktigheten av pauser

Et funn som kom fram i studien var det samtlige deltakere beskrev som behov for pusterom i hverdagen. Deltakerne beskrev viktigheten av pauser i oppdraget, og dette pusterommet handlet om å være sammen som familie.

Et deltakerpar fortalte om et familieritual hvor kjernefamilien søkte sammen på badet femten minutter hver morgen. De formidlet at de trodde dette var en medvirkende faktor til at de hadde stått lenge i oppdraget som beredskapshjem, og at egne barn opplevde at de var viktige bidragsyttere. Andre deltakere presiserte at det var ikke så viktig hva de gjorde da de hadde fri, det viktigste var å være sammen som familie. Gundersen og Jessen (2020) viser til viktigheten at de voksne skapte rom for å være alene sammen med biologiske barn. Biologiske barn rapporterte at en utfordrende side ved å få fostersøsken var at de opplevde å få mindre tid og oppmerksomhet fra foreldrene. Höjer (et al. 2013) peker på det samme om at det er viktig for fosterforeldre å sette av tid til bare å være sammen med egne barn. Familiestress teori beskriver rutiner og ritualer som en måte for familien å opprettholde og vedlikeholde familieidentitet. Rutiner og ritualer tilbyr en form for stabilitet. Det er også slik at når stressende hendelser, som krever endring i familiesystemet inntreffer, kan familieidentiteten være det som gjør at familien allikevel opprettholder balanse (Patterson & Garwick, 1994, s. 5). Familiens rutiner og ritualer kan fungere som et anker, som holder dem sammen.

Beredskapsfamiliene er rettet ut mot omverdenen, og kan ikke fritt bestemme når de skal trekke seg tilbake til kjernefamilien. Patterson og Garwick (1994, s.9) beskriver at om normale, regulerende familieprosesser blir forstyrret kan familien stå foran en mulig krise,

som kan kreve at familiesystemet tilpasser og forandrer seg i enda større grad. I lys av dette kan behovet for et pusterom ikke bare være et uttrykk for at de trenger en pause fra oppdraget, men også for behovet for å komme sammen som familie og gjenopprette sine forbindelser med hverandre. Priest (2021, s. 31) sier at det er ulike forbindelser mellom barn og omsorgspersoner, partner og søsken er prosessene som skaper og opprettholder familiesystemet. Uten disse forbindelsene er det ikke noe system. Interaksjoner som skaper og opprettholder disse forbindelsene er viktige for at familiesystemet skal opprettholde sin autonomi. Disse forbindelsene defineres som tilpasninger (Priest, 2021, s.31).

Beredskapsfamilien kunne i perioder kjenne at systemets åpenheten mot omverdenen utfordret familiens stabilitet, og at familiens kjerne var for mye rokket ved. Slik jeg tolker disse funnene i lys av forskning og teori, hadde beredskapsfamilien behov for å stadig komme tilbake til kjernefamilien gjennom å få pauser fra oppdraget. Det er den som er utgangspunktet, kjernen, i denne livsstilen.

5.3 Å leve med risiko

I tillegg til beredskapsfamiliens tilpasning til det sykliske livet og til det uforutsigbare, beskriver deltakerne at det også følger risiko med oppdraget. Deltakerne opplevde utrygghet i oppdraget fordi de var oppdragstakere på midlertidige kontrakter. Samtidig var oppdragets natur slik at de tok imot flere barn for kortere og lengre tidsperioder, og at de på denne måten ble eksponert for mer risiko. Det gis i datamaterialet også beskrivelser av opplevelse av utrygghet i enkelte plasseringer, fordi deltakerne opplevde at barna og ungdommene som ble plassert hadde mer omfattende problematikk enn tidligere, og det førte til bekymring for egen familie. Forskning på fosterfamilier viser blant annet at aggressiv og voldelig atferd og trusler mot fosterhjemmets egne barn er særlig belastende for familiesamspillet (Backe-Hansen et al., 2013, s. 23; Bunkholdt, 2017, s. 180). Det å være bekymret for at fosterforholdet skal belaste biologiske barn er vondt i seg selv, og det utgjør også en risiko for utilsiktet flytting (Backe-Hansen et al., 2013). Gapet mellom hva man kunne håndtere og hvilke oppgaver man fikk ble noen ganger for stort. Dette førte til stress for familien, og kunne oppleves som utrygt. Dersom familien maktet å gjenopprette balansen mellom krav

og evner, kan de opprettholde familieenheten slik at den kan fortsette å håndtere sine livssyklus oppgaver (Patterson, 2002)

Funnene viser flere tilpasninger beredskapsfamiliene gjorde for å minimere risiko, som for eksempel å aldri sove i samme seng som barna som var plassert. Et annet eksempel var å dele seg som familie, for å skjerme egne barn i en periode. Ifølge familiesystem teori er tilpasningene familiene gjorde eksempler på hvordan en familie vil finne egne løsninger, som er identifisert etter en regelbasert, grensesettingsprosess for å skape og vedlikeholde familien (Priest, 2021).

Ordet beredskap i beredskapsfamilie er i utgangspunktet ment som at de er beredskap for barna og ungdommene de tar imot. Men det kan også forstås som at de er i beredskap i sitt familiesystem for de mulige risikoene de tar og konsekvensene som kan oppstå på kort og lang sikt i et slikt oppdrag.

5.4 Å oppleve at familien mangler støtte

Funnene i studien gir beskrivelser av at beredskapsfamilien opplevde manglende støtte i oppdraget sitt. Jeg har valgt å løfte fram dette i diskusjonen fordi det var mange koder i datamaterialet om at det påvirket deres familiesystem.

Deltakerne opplevde at familien som helhet manglet støtte til å stå i oppdraget. Samtidig kjente de på en forventning om at de skulle bidra med å finne løsninger for avlastning, tidsklemma og andre oppgaver opp mot plasseringen. Deltakerne beskrev hvordan beredskapsfamilien tok en avgjørelse sammen om å bli beredskapshjem. Det ble også presisert i rekruttering – og godkjenningsprosessen at dette var et oppdrag for hele familien. Allikevel opplevde deltakerne at oppfølgingen til partner og biologiske barn var sporadisk. Flere av deltakerne fortalte at det kunne oppstå friksjon og uenighet beredskapsforeldrene imellom, og også i forholdet til biologiske barn, fordi de ikke hadde felles forståelse om hvordan de skulle møte barnet eller ungdommen. Lietz (et al., 2016, s.665) formidler at familieresiliens styrkes når familien deler opplevelse av mening og de finner gjensidig støtte i hverandre. I disse tilfellene skjedde det motsatte. Det ble vanskelig å finne delt mening innenfor oppdraget, og dette kunne skape uenighet og konflikt i familiesystemet. Walsh

(2003, s. 11) peker på at kriser kan være skadelig for en familie om familiemedlemmene ikke er i stand til å vende seg til hverandre.

Deltakerne ga også beskrivelser av at de opplevde at deres arbeid ble definert til å være oppbevaring, av systemet rundt barnet, og at de opplevde det som at de ikke fikk gjort en forskjell i plasseringen. Det var en opplevd dobbeltkommunikasjon fra systemet om hvordan deres innsats ble vurdert og definert. Flere studier (Adams, 2008; Lietz et al., 2016) viser at sosial støtte og hva omgivelsene mener har betydning for familiens mestring. Om familien ikke opplever dette vil det kunne påvirke beredskapsfamiliens felles mening om oppdraget. Dette underbygger viktigheten av at hjelpesystemet har et fokus ikke bare på oppdragstaker, men også på resten av beredskapsfamilien. For systemet å benytte seg av familiens samlede motivasjon og løfte opp deres felles oppgave, ved å tilby hele beredskapsfamilien støtte, opplæring og veiledning, vil også kunne øke familiens resiliens og mestringsevne i møte med barn og ungdom i krise og kaos.

I situasjoner hvor beredskapsfamilien ikke opplevde tilstrekkelig støtte fra systemet rundt, stod de ofte også i krevende plasseringer. Det er paradoksalt at i situasjoner der de var mest stresset opplevde de minst støtte. Dette kan sees som en sirkulær interaksjon (Bateson, 1972; Watzlawick, 1967), hvor beredskapsfamilien og systemet rundt ikke har en felles mening om hvor de skal punktuere. Dette sirkulære samspillet hvor beredskapsfamilien ikke opplever tilstrekkelig støtte fra systemet rundt, kan føre til slitasje på familiesystemet og beredskapshjemmet kan miste noe av meningen med og motivasjonen for oppdraget.

6 Avslutning

I dette avsluttende kapittel vil jeg forsøke å oppsummere i korte trekk funnene i lys av studiens problemstilling. Deretter vil jeg redegjøre for implikasjoner for videre forskning og praksis. Til slutt vil jeg se på mulige svakheter ved studien.

6.1 Oppsummering

Forskningsstudien problemstilling var å undersøke hvordan beredskapsforeldre opplevde at deres oppdrag påvirker eget familiesystem. Funnene viser at beredskapsfamilien ble påvirket av oppdraget på ulike måter, både gjennom belastninger og belønninger. Oppdraget opplevdes som en livsstil og motivasjonen var forankret i deres verdier og interesser. Deltakerne i studien opplevde frihet i hverdagen og spennende utfordringer i arbeidet. Deres verdier om å hjelpe barn og ungdom kunne naturlig overføres til egne barn, og det ble oppfattet som berikende. Det å skape felles mening i familien var avgjørende for å stå i oppdraget som beredskapshjem. Funnen viser også at det var risiko og uforutsigbarhet forbundet med oppdraget, og det ble gitt ulike beskrivelser av hvordan dette påvirket familien. Lite avlastning og pauser i hverdagen ble lagt vekt på, og familiens tilpasning, mestring og evne til fleksibilitet ble utfordret i dette. Funnene peker på at beredskapsfamilien samlet sett opplevde at de manglet støtte, og dette opplevdes som belastende for familiesystemet.

Om oppdraget som beredskapshjem er ekstremsport for familier, slik studiens tittel antyder, kan det ikke konkluderes med. Forskningsstudien viser allikevel at oppdraget tidvis er belastende og krever mye av familiesystemet, og at det er behov for støtte og oppfølging i oppdraget.

6.2 Implikasjoner for forskning

Som redegjort for i kapittel 2 er det funnet lite forskning knyttet opp mot beredskapshjem. Det vil derfor være flere aktuelle implikasjoner for videre forskning. Dette kan være aktuelt både i rekrutterings og godkjenningsfasen av nye beredskapshjem, samt oppfølging og

veiledning. Det pekes på at det å være beredskapshjem har noen andre utfordringer enn fosterhjem. Det trengs ytterligere forskning på beredskapshjem for å forstå hvordan det påvirker familiesystemet å stå i inn – og utflyttinger over tid, og hvilke belastninger dette medfører for familiesystemet.

Det er behov for ytterligere forskning på mange deler av barnevernsfeltet, og ved å få mer kunnskap om flere sider av beredskapshjem som tiltak, vil dette komme barna og ungdommene til gode. Funnene i denne forskningsstudien peker blant annet på viktigheten av å tilhøre nettverk av likesinnede for hele beredskapsfamilien. Det å trekke inn beredskapshjemmenes stemmer ytterligere i forskning om hva de har behov for i oppfølgingen, vil være sentralt slik jeg ser det. Det samme gjelder for biologiske barn, samt de barna og ungdommene som er plassert. Dette er spennende og viktige aspekter å forske videre på.

6.3 Implikasjoner for praksis

Denne studiens funn viser at det ved rekruttering av nye beredskapshjem vil være viktig å få tak i familiens motivasjon og felles verdigrunnlag for oppdraget. At oppdraget så tydelig ble beskrevet som en livsstil, er viktig å vektlegge i rekrutteringen. Dette er med på å gi mulige oppdragstakere et realistisk bilde av oppdragets natur.

Opplevelsen av manglende støtte til beredskapsfamilien, inkludert oppdragstaker, partner og biologiske barn, var et tydelig funn. Det bør rettes oppmerksomhet mot om systemet har fleksibilitet nok til å sikre beredskapsfamilien en helhetlig oppfølging, og det de faktisk har behov for i oppdraget. Det bør avklares om det er samsvar mellom oppdragsgivers forventninger til beredskapsfamilien og det beredskapsfamilien kan forvente av oppdragstaker. Dersom det er slik at det er en forventning om at hele familien deltar i oppdraget, bør veiledning, oppfølging og støtte det er behov for i større grad speile dette.

Behovet for avlastning og pusterom i hverdagen har også kommet tydelig fram. Jeg ser det som viktig å sikre at dette kommer på plass, både i henhold til oppdragstakernes kontrakter og ved individuelle vurderinger fra oppdrag til oppdrag. Med bakgrunn i funnene, bør det også sees på hvordan ytterligere støtte og nettverk for hele familien kan komme på plass.

Funnene peker på viktigheten av formell og uformell støtte, og tilhørighet til nettverk av likesinnede, for hele beredskapsfamilien.

At langvarige plasseringer utfordret beredskapshjemmenes familiesystem, kom fram i funnene. Dette handler om et komplisert samspill av ulike faktorer, som tilgjengeligheten av fosterhjem og samarbeid mellom ulike deler av systemet. Dette bør legges vekt på både i rekrutteringsprosessen, og underveis i plasseringene. Funnene viser at det legger et ytterligere press på familiesystemet, og det er viktig å være åpne om dette og se på ulike måter denne effekten kan motvirkes.

6.4 Mulige svakheter ved studien

Jeg har redegjort for noen av studiens svakheter også i metodekapittelet. Jeg vil kort gå igjennom mulige svakheter ved studien her. En mulig svakhet handler om min forforståelse, rolle og kjennskap til feltet. Disse punktene kan ha påvirket både prosessen og analysen av funnene. Forskningen omhandler intervjuer med deltakere jeg jobber i samme felt som, dog i ulike roller. Jeg har med en forforståelse inn i denne forskningsstudien, og jeg har forsøkt å være bevisst dette ved å være selvrefleksiv og transparent gjennom alle delene av forskningsstudien. Jeg har beskrevet og gjort rede for alle valg jeg har tatt i denne prosessen.

At jeg er en ny forsker, uerfaren i denne forskningskonteksten, kan spille inn i alle delene av denne prosessen. Det har vært mange, og til dels, vanskelige valg underveis. Studiens begrensede omfang har nok også medvirket i forhold til mulige svakheter.

Denne studien begrenses til de deltakerne jeg intervjuet, og en annen bredde kunne kanskje ha vært tilført gjennom andre utvelgelseskriterier for rekruttering og et større antall deltakere. Studien kunne også fått andre funn om jeg ikke hadde intervjuet beredskapsforeldrene sammen.

Alle disse faktorene som har blitt nevnt, har vært mulige begrensinger og svakheter ved studien.

Litteraturliste

Adams, E., Hassett, A. R., & Lumsden, V. (2018). What do we know about the impact of stress on foster carers and contributing factors? *Adoption & fostering*, 42, (s. 338-353).

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.1177%2F0308575918799956>

Backe-Hansen, E., Havik, T. & Grønningssæter, A.B. (2013). *Fosterhjem for barns behov. Rapport fra et fireårig forskningsprogram*. Rapport nr. 16/13. NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring).

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5066/Nettversjon-NOVA-R-16-13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Barne- og familiedepartementet. (2020). *Et trygt hjem for alle. Regjeringens fosterhjemstrategi 2021-2025*. Hentet april 2022 fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/13621d5368d04fdb840681663ae29e40/211196-regjeringens-fosterhjemstrategi-web.pdf>

Barne – likestillings – og inkluderingsdepartementet (2010). *Retningslinjer for statlige familiehjem og fosterhjem – om ansvarsfordeling og krav om kompetanse* (Q 28/2010)

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2317f206747e435a9371f81e542ea66e/92248406-1-201001014-25.pdf>

Barne – ungdoms – og familiedirektoratet (2020). *Bufdirs arbeid med forskning*.

https://www.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/bufdirs_arbeid_med_forskning_2020.pdf

Bateson, G. (1972). *Steps to an ecology of mind. With a new foreword by Mary Catherine Bateson* (2000). University of Chicago Press, USA.

Bjørholt, M., Farstad, G. R. (2014) 'Am i rambling?' On the advantages of interviewing couples together. *Qualitative Research Vol (14)*. 3-19. Hentet fra: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1468794112459671>

Braun, V. & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology. Qualitative research in psychology, 3*, 77-101.

Braun, V. & Clarke, V. (2019). *Reflecting on reflexive thematic analysis. Qualitative research in Sport, Exercise and Health, 11 (4)*, 589-597.

Braun, V & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis. A practical guide*. Sage Publications Ltd

Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid. Fra rekruttering til tilbakeføring* (4. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.

Carter, B. & McGoldrick, M (1999). *The expanded Family Life Cycle. Individual, Family and Social Perspectives* (3. utgave). A Pearson Education Company. Allyn and Bacon

De nasjonale forskningsetiske komiteene. 2016. Generelle forskningsetiske retningslinjer. Hentet fra: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/>

Drummond, J., Kysela, G.M., McDonald, L., Query, B. (2002): The family adaption model: Examination of dimensions and relations. *Canadian Journal Of Nursing Research Vol. 34*, No 1, 29-46.

Falch – Evensen, A. (2018) Stabilitet i fosterhjem, internasjonal forskning om barnets behov for trygghet og stabilitet (NOVA rapport 4/2018) Hentet fra file: [Stabilitet i fosterhjem \(oslomet.no\)](https://www.oslomet.no)

Folkehelseinstituttet, (u.å.) Koronavirus – temaside. Hentet fra

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/andre/rad-for-andre-sektorer-og-yrkesgrupper/>

Gehart, D. (2016). *Theory and treatment planning in Family Therapy. A competency – based approach*. California State University.

Gergen, Kenneth J (2010). *En invitation til socialkonstruksjon* (1. utgave). Forlaget Mindspace.

Guba, E. G & Lincoln, Y. S. (1994). Competing Paradigmes in Qualitative Research. I N.K Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. *Handbook of qualitative research*. 105-117

Gundersen, T & Jessen, J. (2020). Fosterforeldres egne barn: Hvordan synes de det er å ha fostersøsken? Resultater fra en spørreundersøkelse. *Tidsskrift Norges Barnevern*. Vol. 97. 196-213.

[Fosterforeldres egne barn: Hvordan synes de det er å ha fostersøsken?: Resultater fra en spørreundersøkelse: Tidsskriftet Norges Barnevern: Vol 97, No 3 \(idunn.no\)](https://www.idunn.no/tidsskriftet-norges-barnevern/vol-97-no-3/fosterforeldres-egne-barn-hvordan-synes-de-det-er-a-ha-fostersosken?resultater-fra-en-sporreundersokelse)

Heejung, K. & Rose, K.M (2014). Concept analysis of family homeostasis. *JAN*, 70 (11), 2450-2466. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jan.12496>

Höjer, I. (2004). What happens in the foster family? A study of fostering relationships in Sweden. *Adoption & Fostering*, 28(1), 38-48.

Höjer, I., Sebba, J., Luke, N. (2013) The impact of fostering on foster carers' children. An international literature review. *Rees Centre for Research in Fostering and Education*. Hentet fra:

[https://www.researchgate.net/publication/260798352_The_impact_... -](https://www.researchgate.net/publication/260798352_The_impact_...)

Jackson, D.D. (1957) The question of family homeostasis. *Psychiatry Quarterly Supplement*, 31(1), 79–90.

Jensen, P. (2009). *Ansikt til ansikt. Kommunikasjons –og familieperspektivet i sosial arbeid* (2.utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag.

Johansson, M. (2016). *Beredskapshjem*. I Sundt, H. *Fosterhjemshåndboka* (7.utgave, 79-84). Kommuneforlaget

Johnsen, A. & Torsteinsson, V. Wie (2012). *Lærebok i familierapi*. Universitetsforlaget.

Johnsen, S. M. (2004).

Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utg.). Gyldendal akademisk.

Lietz, C. A., Francie J.C., Geiger, J. M. og Piel, M. H. (2016). Cultivating resilience in families who foster: Understanding how families cope and adapt over time. *Fam Proc*, 660-672.

Lock, A. & Strong, T. (2014). *Sosial konstruksjonisme - teorier og tradisjoner*.

Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Lorås, L. & Bertrando, P. (2017). Systemisk parterapi. I Ness, O. (Red), *Håndbok i parterapi*. (285-298). Vigmostad & Bjørke AS.

Lov om barneverntjenester: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Løberg, A. H., Lindeman, S.K., Lorås, L. (2021). Keeping the balance. The efforts of bereaved siblings prior to their brother`or sisters`drug-related death. *Journal of Family Therapy*, 00, 1-12. Available from: <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12385>

Lykkeslett, E & Gjengedal, E (2007). Methodological Problems Associated with Practice-Close Research *Qualitative Health Research Volume 17* (5), 699-704. Publications [10.1177/1049732307299216](https://doi.org/10.1177/1049732307299216)

Meld. St. 17 (2015-2016). *Trygge barn- fosterhjem til barnets beste*. Barne -likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-17-20152016/id2478130/>

Messer, A.A (1971). Mechanisms of Family Homeostasis. *Comprehensive psychiatry (Vol 12, no.4)*, 380-388.

Patterson, J. M.& Garwick, A. W (1994). Levels of meaning in family stress theory. 1994. *Fam Proc*, 287-304.

Patterson, J. M. (2002). Integrating family and family stress theory. *Journal of Marriage and Family 64*. 349-360

Priest, Jacob. (2021). *The Science of Family Systems Theory*. Routledge

Rasborg, K (2013). Sosialkonstruktivismen i klassisk og moderne sociologi. I Fuglesang, L. *Vitenskapsteori i samfunnsvidenskapene* (s.403-438). Samfundslitteratur.

Statistisk sentralbyrå. *Barn med tiltak i løpet av året og pr. 31. desember etter tiltakskategori*. (2015-2021). (Online). Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/12238/>

- Storeheier, I. H. (2013). *Langvarige opphold i beredskapshjem* (Masteroppgave). Universitetet i Bergen.
<https://hdl.handle.net/1956/6765>
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (3. utg.). Fagbokforlaget.
- Thomassen, M. (2018). *Vitenskap, kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Velle, H. K. (2014). *Beredskapshjemmets egenfødte barn: hvordan er det å være foreldrenes egenfødte barn i en familie som er beredskapshjem*. Universitetet i Agder.
<http://hdl.handle.net/11250/221649>
- Walsh, F. (1996). The concept of family resilience: Crisis and Challenge
Fam. Proc. 261-281.
- Walsh, F. (2003). Family resilience: A Framework for clinical practice. *Fam. Proc* 42 1-18
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12698595/>
- Walsh, F. (2016): Family resilience: a developmental systems framework. *European Journal of Developmental Psychology*, 13:3, 313-324,
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17405629.2016.1154035>
- Watzlawick, P., Bavelas, J. B., Jackson, D (1967): *Pragmatics of human communication. A study of interactional patterns, pathologies, and paradoxes*. Norton & Company.
- Ølgard, B. (2004) *Kommunikasjon og økomentale systemer – en introduksjon til Gregory Batesons forfatterskap* (3utg.). Akademisk Forlag

Vedlegg

Vedlegg 1 Godkjenning NSD

18.10.2022, 10:02

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Hvordan opplever beredskapsforeldre at deres oppdrag påvirker eget...](#) / Vurdering

Vurdering

Referansenummer	Type	Dato
222793	Standard	27.07.2021

Prosjekttittel

Hvordan opplever beredskapsforeldre at deres oppdrag påvirker eget familiesystem?

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høgskole / Fakultet for sosialfag / Fakultet for sosialfag Oslo

Prosjektansvarlig

Lennart Lorås

Student

Ann Kristin Brekken

Prosjektperiode

07.08.2021 - 30.06.2022

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Rettslig grunnlag

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene kan starte så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det rettslige grunnlaget gjelder til 30.06.2022.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 27.07.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.06.2022.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet har taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller saker.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/60ab763e-9fd2-440d-98f5-42a2c527c1e6/0>

08.10.2022, 10:02

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>
Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

[Meldeskjema](#) / [Hvordan opplever beredskapsforeldre at deres oppdrag påvirker eget...](#) / Vurdering

Vurdering

Referansenummer	Type	Dato
222793	Standard	05.07.2022

Prosjekttittel

Hvordan opplever beredskapsforeldre at deres oppdrag påvirker eget familiesystem?

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høyskole / Fakultet for sosialfag / Fakultet for sosialfag Oslo

Prosjektansvarlig

Lennart Lorås

Student

Ann Kristin Brekken

Prosjektperiode

07.08.2021 - 10.12.2022

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Rettslig grunnlag

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene kan starte så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det rettslige grunnlaget gjelder til 10.12.2022.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Personverntjenester har vurdert endringen i prosjektsluttdato.

Vi har nå registrert 10.12.2022 som ny sluttdato for behandling av personopplysninger.

Vi vil følge opp ved ny planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til videre med prosjektet!

Vedlegg 2 Informasjonsskriv og samtykke

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Hvordan opplever beredskapsforeldre at deres oppdrag påvirker eget familieliv – belønninger og belastninger i oppdraget som beredskapsforeldre?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan beredskapsforeldre opplever at oppdraget som beredskapshjem påvirker deres familie. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I dette masterprosjektet er ønsket å undersøke hvordan beredskapsforeldre opplever at oppdraget påvirker deres familieliv. Gjennom denne studien kan man kanskje få ytterligere kunnskap om beredskapshjemmenes egne opplevelser og erfaringer, noe som vil kunne gjøre oss bedre rustet i å spisse rekruttering, oppfølging og veiledning til beredskapshjem.

Undersøkelsen er knyttet opp til masterstudiet i familieterapi og systemisk praksis ved VID vitenskapelige høyskole. Mitt navn er Ann Kristin Brekken, og til daglig jobber jeg som beredskapshjemkonsulent i Bufetat region øst.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det er VID vitenskapelig høyskole som er ansvarlig for prosjektet. Veileder og prosjektansvarlig er høgskolelektor og doktorgradsstudent Sari Kaarina Lindeman.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Undersøkelsen retter seg mot par hvor den ene eller begge er beredskapsforeldre, som har egne biologiske barn, hjemmeboende eller ikke, og som har hatt flere plasseringer. I dette kvalitative forskningsprosjektet har jeg valgt å bruke intervju som metode. Jeg ønsker å intervju 3-5 statlige beredskapshjem.

Utvalget rekrutteres ved hjelp av avdelingsledere og konsulenter i avdelinger for statlige beredskapshjem i Bufetat region øst og sør, som spør aktuelle beredskapshjem om de kan tenke seg å delta i intervju. Det vil ikke rekrutteres beredskapshjem fra den avdelingen jeg selv jobber i.

Hvis du samtykker til å delta i prosjektet mitt vil jeg be om å få oversendt din kontaktinformasjon, slik at vi kan lage en avtale.

Hva innebærer det for deg å delta?

Det vil bli gjennomført et intervju, som vil vare i ca. 1- 1.5 time. Jeg tar utgangspunkt i en intervjuguide, og jeg ønsker å intervju begge i parforholdet sammen. Intervjuene er tenkt å gjennomføres tidlig høsten 2021. Samtalen kan gjennomføres hjemme hos dere eller på et kontor etter nærmere avtale. Det vil bli tatt et lydopptak av samtalen, dette oppbevares innelåst. Intervjuet skal transkriberes i etterkant, og det slettes etter prosjektets slutt. Når masteroppgaven skrives vil det som har blitt fortalt anonymiseres og ikke kunne gjenkjennes av andre.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Du har også rett til innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, få rettet eller slettet personopplysninger om deg. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert. Dersom du trekker deg fra studien etter at den er påbegynt, kan du kreve å få slettet opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inngått i masteroppgaven.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun undertegnede som har adgang til informasjonen og som kan finne tilbake til deg. Det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene av studien når disse publiseres. Veileder Sari Lindeman vil kun ha begrenset innsyn i datamaterialet. Hun har på lik linje med meg taushetsplikt.
- Det lagrede materialet vil ikke inneholde navn på personer eller steder. PC med passordbeskyttelse og lydopptak vil oppbevares i et låsbart skap.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/ oppgaven er ferdig vurdert, noe som etter planen er juni 2022. Utskrifter av opptak og lydbåndopptak vil da bli slettet. Alle innsamlede opplysninger vil bli behandlet konfidensielt, og det vil ikke være mulig å identifisere deg som enkeltperson i den ferdige masteroppgaven.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra VID vitenskapelige høyskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- VID vitenskapelige høyskole ved veileder Sari Kaarina Lindeman, tlf: 97528863., mail: sari.kaarina.lindeman@hvl.no
Student: Ann Kristin Brekken, tlf: 976 90 187, e-post: annkristin.brekken@gmail.com
- Vårt personvernombud: Nancy Ye Liu, på epost (personvernombud@vid.no) eller på telefon 938 56 277

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Sari Kaarina Lindeman
Prosjektansvarlig

Ann Kristin Brekken
Masterstudent

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan opplever beredskapsforeldre at deres oppdrag påvirker egen familie – belønninger og belastninger i oppdraget som beredskapsforeldre?», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet ca. 30.06.22

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3 Intervjuguide

INTERVJUGUIDE

1. Tema *Bakgrunn:*

- Hvordan ser familien deres ut?

2. Tema *Veien til å bli beredskapshjem:*

- Hvordan kom dere på tanken om å bli beredskapshjem? Hvem hadde ideen?
Motivasjon?
- Hvordan snakket dere om det sammen, og med barna deres?
- Hvordan opplevde dere prosessen til å bli beredskapshjem?
- Opplevde dere at denne prosessen (rekrutterings- og godkjenningprosessen) forberedte dere som familie på oppdraget?

3. Tema *Opplevelser om å være beredskapshjem:*

- Hva har dette valget betydd for deres familie?
- Hvordan har det å være beredskapshjem virket inn på familiens hverdag? Gi gjerne eksempler
- Er det noe som har blitt annerledes i deres familie etter at dere startet som beredskapshjem?
- På hvilken måte har det eventuelt blitt annerledes, og hva tenker dere det handler om?
- Kan dere fortelle litt om hvordan det er/ har vært å være både beredskapsforeldre og foreldre? Gi gjerne eksempler
- Hva oppleves som mest positivt i forhold til oppdraget – for familien og dere som par?
Gi gjerne eksempler?
- Hva oppleves som mest krevende i forhold til oppdraget – for familien og dere som par?
Gi gjerne eksempler?

4. Tema *Ivaretagelse av egen familie:*

- Kan dere fortelle om hvordan det er/ har vært å ivareta egen familie i kombinasjon med å være beredskapshjem? Gi gjerne eksempler.
- Har det påvirket parforholdet på noen måte? Gi gjerne eksempler.
- Har det påvirket forholdet til egne barn? Gi gjerne eksempler.
- Har det påvirket forholdet til utvidet familie/nettverk?
- Er det noe som har vært særlig krevende/ givende for familien? Gi gjerne eksempler.

5. Tema *Oppfølging*

- Kan dere beskrive hvilken oppfølging dere får/ har fått som beredskapshjem? Som oppdragstaker, partner og biologiske barn.
- Hvilken oppfølging har vært/ er hjelpsom for dere?
- Er det kunnskap/ ferdigheter dere opplever som særlig viktig?
- Er det noe dere skulle ønske var annerledes i oppfølgingen?
- Kan dere beskrive hvordan dere skulle ønske oppfølgingen hadde sett ut?
- Er det noe annet i oppfølgingen som hadde vært viktig for dere som familie?
- Hva tenker du generelt om kombinasjonen ivaretagelse av familien og det å være beredskapshjem?

6) Er det noe dere har lyst til å si eller tilføye før vi avslutter?

Vedlegg 4 Utdrag transkripsjon

97. **Mhm** på at man kommer (.) inn i det med litt ulike liksom ståsted og perspektiver og ja (.) og tenker ja (.) tenker litt ulikt men i beste mening **mhm**
98. Ja og det skjønner jeg jo det var ikke jeg skjønner veldig lett den biten og at man kan- at det kan være litt sånne eh eh (.) men vi har- det er lett for at det blir litt sånn feil humor eller feil ironi
99. *Men hvis sånne kommer inn i (.) såkalt normale hjem som ikke har hatt normal oppvekst...*
100. Nei men hun ko- hun kommer til å lære etter hvert selvfølgelig
101. *Ja*
102. For hun- vi gjør det jo- [vi gjør det jo vi og (latter)]
103. *[Ja da må jeg fortsette med eh...]*
104. Det er jo familierapi her (latter)
105. **(Latter)**
106. Og så- jeg- jeg det er egentlig (.) et tema hva vi får lov til å gjøre og ikke gjøre i disse beredskapshemma tenker jeg- jeg er også veldig for det at vi må- vi skal ikke skåne dem for mye de skal faktisk ut i verden og der er det mye dritt
107. **Ja**
108. Og der drikkes det alkohol og der er det mye (.) ja
109. **Ja**
110. Så- så det er liksom (.) ja
111. **Mhm**
112. Ja ja det er litt sånn (latter) vet ikke hva jeg skal si jeg
113. **Nei litt der eh...**
114. Litt forskjellig forståelse av det- og det- rollen og så er det det der eh- jeg står i det tjuetvåne sju (.)
115. **Mhm**
116. mens det gjør jo ikke han
117. **Nei**
118. Eh så jeg holder på å si jeg velger jo hvilke- misforstå meg rett da hvilke kamper jeg skal ta ikke sant hva jeg tenker er eh hvordan er den ungdommen i humøret i dag eh (.) ja i dag er- i en god sone ikke sant ok ja da kan vi fleipe litt mer da kan vi strekke den litt lenger ok i dag er det er dårlig dag da er vi litt mer forsiktige med de greiene for å prøve- jeg prøver hele tiden å strekke dem litt

lenger for å få dem i riktig retning **eh** (.) og det tenker kanskje ikke han så mye på **eh** som bare er innom i ny og ne for det er litt sånn (latter) hun eldste datteren vår hun skrev en stil på skolen (.) **eh** og så (.) på ungdomsskolen **eh** og da skriver hun- jeg fikk lese stilen da og da skriver hun at det **eh**- og da skriver hun om familien sin da jeg tror det var når hun begynte på ungdomsskolen så var litt sånn skrive om familien sin og da skriver hun jo det at **eh** pappa er en hva var det hun sa en rund og god fyr som alltid er snill og grei eller rund og god hyggelig fyr mens mamma er den...

119. *Liten og tjukk*

120. Ja (leende-) liten og **tjukk** men- men en god fyr eller sånn der **eh** en snill fyr da (-leende)

121. ((Latter))

122. Mens mamma er liksom den strenge eller sånn der hun er den som setter så han som-som og så skrev hun som kommer innom eller er innom innimellom (latter) ja det var liksom helt sånn så tenkte jeg ja det er det ikke sant og så får jeg da som står der og bestemmer og får skylda for alt

123. **Mhm**

124. Så det blir liksom litt sånn liksom

125. **Mhm**

126. Ja

127. Dere får **eh** liksom ulike roller

128. Ja

129. **Eh** (.) også kanskje fordi (.) det er din jobb (.) men det er jo ditt hjem

130. [*Mhm*]

131. **Mhm**

132. *Ja ja*

133. På et vis **eh** **mhm**

134. Og det sier jo du- du sier at du føler at du har mistet hjemmet ditt (.) fordi at du kom- du kan jo liksom ikke (.) du kan ikke komme hjem og gjøre helt som du vil alltid- føler du- det er i hvert fall det du har sagt

135. *Ja det er jo å miste p[la]- plassen din*

136. (Latter) ja

137. *Ja du har jo det*